

(Foto: Pafoto)

Sælger du dig for billigt

Hvad skal der stå i en god forskerkontrakt: Løn efter anciennitet, tillæg efter kvalifikationer, tilbagegangsvilkår, forskningsfri eller andre goder

Fagforeninger bruges typisk, når medlemmerne er i tvivl om løn- og ansættelsesvilkår:

"De fleste sælger sig for billigt, hvis de ikke får assistance. Det var typisk, da et medlem søgte rådgivning forleden dag: 'Jeg er så optændt af min forskning lige nu, at jeg jo slet ikke kan overskue den ansættelseskontrakt, som jeg skal indgå'...", fortæller **Lotte Espenhain Møller**, der er faglig konsulent i DM.

Det er en populær forestilling, at især de yngre fravælger fagforeningen, fordi de er selvbevidste og individualistiske og kan klare sig selv:

"Det er jo et personligt valg. Men fravalget kræver, at de sætter sig ind i funktionærloven, i overenskomsten, i rettigheder og pligter på området. Fagforeningen kan bidrage med sparring og forhandling med arbejdsgiveren. Her kan man få at vide, hvad der skal stå i en god kontrakt: lønniveauet ud fra anciennitet, tilbagegangsvilkår hvis det er åremålsansættelser, mulighed for forskningsfri, andre goder, løntillæg osv."

Hvis man ikke stiller krav, så ...

Fagforeningen forhandler hvert andet år overenskomster på vegne af medlemmerne, og vejleder så indimellem medlemmerne i deres rettigheder:

"Henvendelserne fortæller, at mange ikke har fantasi til at stille krav ud over det, som arbejdsgiveren tilbyder. De kender ikke hele paletten af muligheder og de ekstra ting, som kan indgå i en kontrakt. Men hvis man ikke stiller krav, så får man det ikke", siger konsulenten.

"Forskere og undervisere er ofte selvbevidste, herer i eget hus på den ene side og lønmodtagere på den anden, fordi de selv styrer den faglige side, mens de samtidig skal være loyale over for ledelsesstrukturen. Derfor er det en fordel, at man har en 'upersonlig' instans, når man sidder over for sin arbejdsgiver og skal forhandle kontrakt eller arbejdsvilkår. Fagforeningen kender lønskala, tillægspraksis og kutymen."

Konflikter med nærmeste leder

"Men de har også behov for sparring, når de synes, lederen er en idiot. Nogle lander i konflikt med den nærmeste leder, om prioriteringer o.lign."

Nogle arbejdsgivere har problemer med reglerne: "Der er ofte problemer med tidsbegrænsede ansættelser: forskningsassistent, post-doc osv. Nogle arbejdsgivere kan populært sagt ikke finde ud af reglerne: Når du er blevet forlænget to gange, så har du ret til en fastansættelse, når du skal i gang med din fjerde kontrakt..."

Fagforeningen kan imidlertid også hjælpe de ansatte til at præcisere spilleregler:

"Nogle gange kan man blive udsat for en uretfærdighed. Men her kan man være oppe mod ledelsesretten, og fagretsligt har man måske ikke noget at komme efter. Her kan fagforeningens konsulenter fortælle, hvordan man overholder reglerne i en svær situation".

Når det går skævt

Arbejdsmarkedet er blevet mere individualiseret og usikkert. De yngre skal igennem flere tidsbegrænsede kontrakter. Der skal forhandles individuelle løntillæg. Og store omlægninger af forsknings-sektoren rammer også de ansatte.

Fagforeningen er også forhandlingsparten, når der sker større omstruktureringer. Den igangværende fusionsbølge er således en såkaldt "virksomhedsoverdragelse", der kan indebære voldsomme ændringer for nogle ansatte. Og det er ikke bare på kort sigt, men om et par år er skrækszenariet, at der skal spares på universiteterne og nogle skal fyres:

"Og i denne værste situation skal fagforeningen sikre, at de ansattes rettigheder overholdes med varslinger og høringer. Og at de afskedigede får, hvad de har krav på, hvad angår aftrædelsesvilkår, karrierepleje m.m. Samt at de, som bliver på arbejdspladsen, sikres ordentlige vilkår ..."

KÆMPETEMA:

Universitets-sektorforskning

Skrækszenariet om to år 3
Hvis ministerierne fravælger at få deres analyser lavet på universiteterne, så skal universiteterne spare - og fyre

Magtkamp mellem ministre 5
Erhvervsinteresserne samlet i Landbrugsrådet har haft gang i et beskidt kulissespil i sommerens løb, da fødevarer-institutionerne ikke opførte sig efter planen. Og Forbrugerministeren støttede erhvervsinteresserne

"På institutionens vegne" 6-7
Betyder sektorforskningens indtog på universitetet, at universitetets forskere skal tie med offentlig kritik af sektorforskningens rapporter: To kulturer støder sammen

Ens stillingsstruktur 8-9
- for sektorforskere og universitetsansatte? Ja, det er logisk, når forskerne skal lave det samme, siger Videnskabsministeriet. Nej, det er sammenblanding af forskellige opgaver, siger universitetsfolk

En vellykket fusion 11
På KU blev syv institutter lagt sammen, og det slugte op mod en fjerdedel af forskernes tid i to år. Men nu ligner det en succes ...

Stort lønhop til institutledere 14
- og dekaner, fortæller FORSKERforums lønstatistik for Aarhus, Syddansk, Aalborg, DTU og Handelshøjskolen i København

Brug din fagforening 16-19
Fagforeningerne på forsknings- og undervisningsområdet præsenterer sig

HISTORIE: Forskningsmagten 22-25
Hvem er idemændene og magten bag universitetsreformer m.m. siden 2001? Helge Sander er vist på udebane. Og Socialdemokraterne og Regeringen var i årevis enige om reformer, men de radikale blokerede ...

"Jeg kender godt bladet FORSKERforum, men jeg er for længst holdt op med at læse det.,
Helge Sander
30.03.05 i Folketinget

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
(ansv.hav. for dette nummer)
Anders Correll, JA

Journalist Thomas With
(tw@dm.dk)
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@dm.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. oktober 2006

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

DM
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

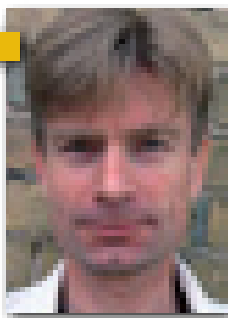
Tryk:
Datagraf

Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført)

LEDER

Af Anders Correll, JA

Lars Kamp Nielsen, DF

Kirsten Pilegaard, DDD

Parringsleg og tvangsægteskaber

Der var engang en videnskabsminister som havde læst regeringsgrundlaget og fået den idé, at der var alt for mange universiteter i hans rige. Sektorforskningsinstitutter, som ikke hørte under vor minister, burde der ikke længere være nogle af ifølge regeringens plan – forskerne herfra burde deltage i undervisningen på universiteterne. Hvem der så skulle udføre arbejdet i sektorforskningen, når forskerne herfra til dels overtog de universitetsansattes arbejde, var ikke en detalje som ministeren gik nærmere ind på.

Der var i det hele taget mange væsentlige spørgsmål, som ministeren ikke fandt det nødvendigt at delagtiggøre overheden i. Derimod kom der en strøm af hurraord som forskning i verdensklasse, flere penge hentet hjem til dansk forskning via EU, deling af apparatur og faglig synergi. At sammenlægninger kun skulle give positive effekter kom som en stor overraskelse for ansatte, der tidligere havde været fusionsramte. For ministeren betød fusioner synergi det samme som potensering dvs. $2+2=5$. Men i forskerverdenen var erfaringerne den mere beskedne additive effekt dvs. $2+2=4$ eller endog antagonisme dvs. $2+2=3$.

Ministeren var imod tvangsægteskaber og lod forstå, at alle havde frie hænder til at finde de rette partnere. Og parringslegen begyndte. Landbruget havde allerede peget på, at et fødevareuniversitet med Landbohøjskolen (KVL), Danmarks Jordbrugsforskning (DJF) og Danmarks Fødevareforskning (DFVF) var på deres ønskeseddel. Gerne sammen med DFU, som vist skulle forstås som et frieri til farmaceuter og ikke til fiskeforskere.

Universiteterne CBS og IT-universitetet og sektorforskningsinstitutterne GEUS, AMI og SFI ville imidlertid hellere være singler. Selv efter at en rektor kort før tidsfristen var kommet med et ægteskabstilbud. Og partnerne i det mulige fødevareuniversitet, der ellers havde talt meget om deres varme, faglige følelser, prioriterede nu for DJFs vedkommende en partner tæt på i Århus, KVL forelskede sig i et life science-samarbejde på KU og DFVF endte med at have et bestyrelsesflertal for KU/KVL. Landbrugstoppen i bestyrelsen havde glemt sit tidligere sværmeri for food og pharma og mente, at det vigtigste var erhvervsrettethed og måske en ekstra plads i bestyrelsen. Da det ikke var ligegyldigt, om et bestyrelsesflertal bestod af forskere og forbrugernes repræsentanter eller af erhvervet, bliver det op til Sander og Barfoed at beslutte DFVFs skæbne.

Det har ikke øget tiltroen til fusionsprojektet, at ministeriet har uddelt halvhemmelige notater – som FORSKERforums hjemmeside afslørede – til bestyrelsesformændene, der fortalte, at sektorforskningens myndighedsopgaver kan sendes i udbud efter to år, når virksomhedsoverdragelsesloven ikke længere beskytter de ansatte. Ved samme lejlighed er midlerne til myndighedsberedskabet overgået til moderministeriet. Et og andet bestyrelsesmedlem har nu også efter FORSKERforums offentliggørelse af papirerne kunnet konstatere, at det gode forhandlingsresultat, som deres institution havde forhandlet sig frem til ligner Videnskabsministeriets "minimumspakke".

Kritikere af fusionsplanerne har peget på, at de nye universitetslandkort ikke var vævet af stof fra OECD, Globaliseringsrådet og Forskningspolitisk Råd, men derimod var ministerielt makværk. Og heller ikke i Folketinget kan der i øjeblikket tælles til 90 mandater for fusionsplanerne. Så da det ikke kunne blive lyn-tvangsægteskab, blev bekendtgørelsen af hvem der skal giftes med hvem foreløbig udsat til midten af oktober.

Det var ikke til at vide, om det skyldtes den friske luft over Azorerne, hvor ministeren havde aflagt Galathea en visit, at ministeren kom hjem som forandret. Kort efter den tur opfandt han de tre R'er: *Ro, Redelighed og Ressourcer*.

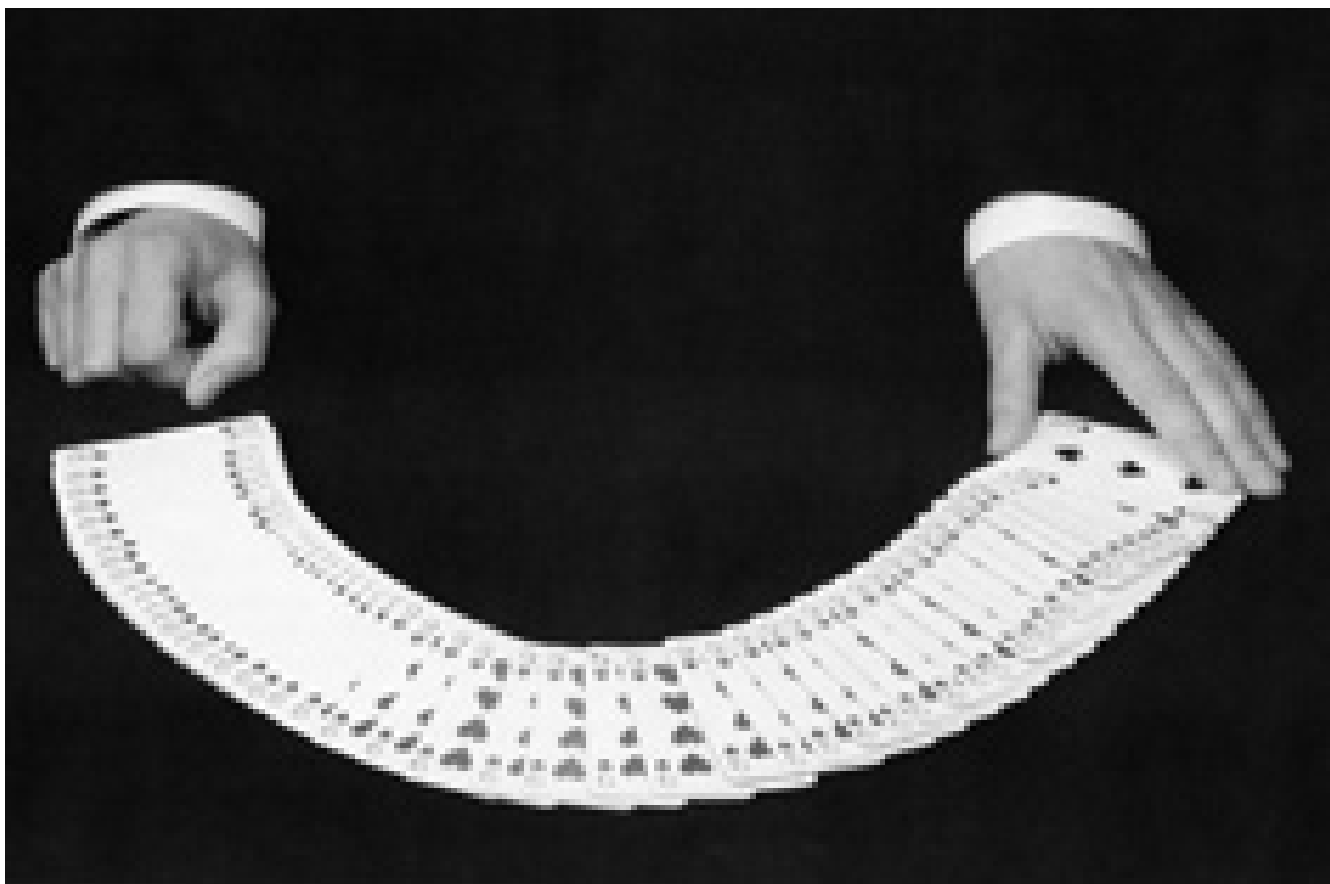
"Det er jo de ansatte på universiteterne og sektorforskningen, som skal føre satsningen på bedre forskning, undervisning og myndighedsberedskab ud i livet", sagde ministeren. "Derfor skal de have arbejdsro og skal ikke trækkes med uigen-nemtænkte planer". Redeligheden betyder, at det er slut med ministerielt hemmelighedskræmmeri, for Videnskabsministeriet går ind for åbenhed og vidensdeling" lød en anden ministerudtalelse.

Med hensyn til ressourcer var der også nye toner: "Hvis det viser sig fornuftigt med fusioner, vil ministeriet naturligvis dække omkostningerne, ellers fjerner man jo institutionernes basismidler. Basismidler som skal bruges til medfinansiering af de EU-projekter og andre projekter, som jeg gerne ser Danmark deltager mere i". Og under de tre R'er blev der forsket, undervist og rådgivet til den store guldmedalje.

Se det var et rigtigt eventyr.

Udredningsinstitutter afløser sektorforskning ...

Skræksscenario 2009: At ministerierne fravælger sektorforskning og opretter deres egne udredningsinstitutter

Kortene blandes nu, men om to år laves spillereglerne om ...

Når sektorforskningsinstitutioner lægges ind under universiteterne får de to års budgetgaranti. Herefter kan ministerier vælge at udlicite opgaverne til private konsulenter, fx COWI. Eller de kan oprette deres egne "udredningsinstitutter", vurderer direktør **Karen Siune** fra Center for Forskningsanalyse:

"Hvis et ministerium ikke får den ydelse eller service, som de forventer, vil de placere opgaver andre steder eller de kan vælge at oprette nye 'udredningsinstitutter'. Det kan kun undgås, hvis der ikke sker en reduktion i (det tidligere) sektorforskningsinstituts evne og effektivitet med hensyn til at løse myndighedsopgaver og andre opgaver af udredningskarakter eller beredskabskarakter".

Ministerierne kan formelt ikke oprette sektorforskningsinstitutioner, for dem har Regeringen nedlagt med fusionerne. Men der er intet til hinder for, at ministerier opretter egne 'udrednings-institutter' som formelt set ikke 'forsker', forklarer Siune.

To-årig budgetsikkerhed

Finansierings-spørgsmålet er centralt for fusionerne. For universiteterne har det været centralt, at de ikke overtog sektorforskning, som er underfinansieret.

Foreløbig mener Regeringen at have løst problemet ved et løfte om, at sektorforsknings-bevillinger forbliver i fag-ministerier efter fusioner, og at ministerierne giver en

to-årig budgetgaranti til de fusionerede sektorinstitutioner. Det betyder fx, at Fødevareministeriet indtil januar 2009 er forpligtet på at sende sin hidtidige sektorforskningsbevilling til DFVD (Danmarks Fødevareforskning), men om to år kan ministeriet altså vælge at oprette egne udredningsinstitutter – og så mister sektorinstitutionen indtægten – og universitetet kommer til at mangle penge til at betale løn til sit personale, såvel universitetslærere som "sektorforskere".

Scenariet fremgår indirekte af det "formandsnotat", som Videnskabsministeriet udsendte til bestyrelsesformænd på universiteter og i sektorforskningen i begyndelsen af september.

Sektorforskningen: Ingen bestillingsforskning her

At ministeriet vælger at få løst opgaver andre steder end hos den hidtidige opgavebestiller er da skræks scenariet, siger formanden for SEDIRK, sektorformændenes direktørkollegium. **Henrik Sandbech** er også direktør i Danmarks Miljøundersøgelser (DMU), som skal fusionere med Aarhus Universitet:

"Vi er meget bevidste om kvalitetsspørgsmålet på min egen institution, Danmarks Miljøundersøgelser. Vi skal lægge alle kræfter i at ministerierne får den vare, de har behov for. De skal have de analyser og medspil og rådgivning, som hidtil".

Vi risikoen for at miste opgaver ikke betyde, at I vil lægge Jer ned og give den 'bestillingsforskning', som ministerierne kræver?

"Nej, vi er ikke indstillet på at gå på kompromis med kvaliteten. Vi er jo underlagt de faglige kvalitetskriterier, som gælder i forskningsverdenen. Vi har en ekstremt høj faglighed. Vi skal publicere og læses af referees, som vi skal kunne se i øjnene. Vores troværdighed kan ikke holde til, at der gæses på kompromis. Derfor forekommer 'politisering' af rådgivning og rapporter m.m. ikke hos os – og ministerier ved godt, at de ikke kan bestille bestemte svar hos os", svarer Sandbech.

Det lyder som en idyllisk verden, hvor der slet ikke er ministerier eller politikere, som søger 'politiseret' viden?

"Jeg kan bare sige, at jeg ikke har den slags erfaringer i Miljøministeriet, hvor der er ganske stor respekt for fagligheden og et stort ønske om at sikre kvalitet. Der kan være faglige diskussioner, men vi har ingen eksempler på krav om, at vi skal levere 'bestillingsforskning' med bestemte resultater. Vi har tværtimod tit leveret resultater, som ikke var de bedste for den siddende regering, Socialdemokratisk eller borgerlig ...

jø

Magtkamp me

Spil i kulisserne: Landbrugsrådet fik ikke sin vilje og så ble
mod universitetsminister Sander, s

Da landbrugets masterplan faldt

Landbrugsrådet er en særdeles magtfuld organisation med medlemsorganisationer fra landbruget og fra fødevarerindustrien (Arla, Danish Crown m.fl.) m.fl. De var førende aktører i det Børsting-udvalg, der sidste år foreslog, at de tre kerneinstitutioner på fødevarerområdet (KVL, Danmarks Fødevarerforskning og Danmarks Jordbrugsforskning) skulle fusionere. Og Landbrugsrådet støttede især den model, hvorefter de skulle fusioneres med DTU. Hermed ville der ske en vægtning af det industrielle element i forarbejdningssiden eller "procesteknologien", som Bent Claudi Lassen fra Danske Slagterier udtrykte det. På det erhvervsrettede DTU ville industri og landbrug samtidig være sikret maksimal indflydelse på, hvad der skulle forskes i.

Det lignede en skudsikker masterplan, ikke mindst fordi den havde opbakning i Regeringen. Men planen løb af sporet. Først meldte Jordbrugsforskningen nemlig ud, at de hellere ville til Århus Universitet (end blive slugt af KVL eller DTU). Og derefter sagde KVL nej-tak til DTU og ja-tak til KU sammen med Farmaceut-universitetet.

Så var der i begyndelsen af sommeren tilsyneladende kun Danmarks Fødevarerforskning tilbage som DTU-venlig. Landbrugsrådet satte en voldsom lobbyisme i gang for at få KVL til at skifte hest. Og to af universitetsminister Sanders ministerkolleger blev mobiliseret til støtte for Landbrugsrådets sag.

Men kampen for at få fødevarerområdet til DTU så ud til at være tabt, da DFVFs bestyrelsesflertal skiftede til en KVL/KU-løsning. Og så foretog Landbrugsrådet en overraskende taktisk kovending. Hvor man hidtil havde foregivet, at det vigtigste er at holde fødevarerområderne sammen - ligegyldigt hvor - så lobbyede Landbrugsrådet pludselig ensidigt for Aarhus Universitet. Formentlig fordi man vil undgå KU, hvor der er en farmaceutiske vægtning og hvor fødevarerorganisationerne får mindre indflydelse, fordi KU er så stor en institution med mange andre interessenter.

Så nu venter alle spændt på, hvad Regeringen beslutter. Bliver det KU, som får fødevarerområdet jf. frivillighedsprincippet? Eller skærer Statsminister Fogh igennem til fordel for Landbrugsrådet og Dansk Industri og samler de tre kerneinstitutioner et andet sted?

Regeringens store fusionsplan har udløst en magtkamp internt i Regeringen. Landbrugsrådets masterplan om et samlet fødevareruniversitet under DTU faldt til gulvet i forsommeren og så satte erhvervenes lobbyorganisation gang i et beskidt kulissespil.

Dels lagde rådet et hårdt pres på KVL og Danmarks Fødevarerforskning for at vælge DTU som fusionspartner. Og dels satte rådet universitetsminister Helge Sander under pres ved at sende forbrugerminister Lars Barfoed (Kons.) og fødevarerminister Hans Christian Schmidt (V) på banen til støtte for rådets interesser. Forbrugerministeren optrådte her villigt som industriens forlængede arm - ikke forbrugernes ...

Konflikten handler groft sagt om magten over den offentlige fødevarerforskning. Fødevarerhvervene står til at miste bestyrelsesposter og indflydelse, hvis DFVF og KVL fusioneres med KU. Landbruget og forarbejdningindustrien står hermed til at miste millioner fra statslige kasser; nogle vil kynisk sige, at erhvervet så selv skal betale sine 'udviklingsomkostninger'. Det scenari har Landbrugsrådet prøvet af afværge med alle midler.

Landbrugsrådet: Skær igennem

Videnskabsminister Sander har stædigt har fastholdt, at processen skulle være frivillig - hvilket dog langt fra har været universitetets og sektorforskningens oplevelse.

Men Sander "frivillighedsprocedure" blev sat på en hård prøve fra et helt andet sted, for Landbrugsrådet mente - da de ikke fik deres masterplan igennem - at universitetsministeren blot skulle skære igennem. Med frivillighedsproceduren havde "Videnskabsministeriet i nogen grad (...) medvirket til den nuværende situation", hvor fødevarerområdet blev splittet.

Landbruget vil en DTU-fusion. Jeg har i ganske utvetydige vendinger få signaler fra landbrugets top om, at det vil få konsekvenser for bevillinger til KVLs fødevarer- og ernæringsforskning, hvis KVL anbefaler KU i stedet for DTU
KVL-professor Arne Astrup

FORSKERforums aktindsigt fortæller, at Landbrugsrådet i juli prøvede at presse igennem, at KVL, Danmarks Jordbrugsforskning og Danmarks Fødevarerforskning skulle behandles som én enhed - jf. Børstingudvalgets indstilling. De skulle altså forhandle sammen, og sammen finde en fusionspartner. "Hvad er grunden til, at det ikke blev fremgangsmåden?", spørger rådet polemisk

i sin pression over for videnskabsminister Sander.

Ministerkolleger underløb Sander

Landbrugsrådets forsøg på at gribe ind i processen underer på universitetet:

"Det er uhyggeligt for demokratiet, når Landbrugsrådet prøver at presse en beslutningsproces igennem, hvor de tre institutioner på fødevarerområdet skulle samforhandle. Hensigten var bl.a. at lave en procedure, så KVL skulle presses til at fravælge KU. Har Landbrugsrådet ikke fattet, at universiteterne har suveræne bestyrelser?", spørger ernæringseksperter Arne Astrup fra KVL.

Men Landbrugsrådet kunne kun angribe Sander, fordi de havde magtfulde allierede. Fødevarerministeren og Forbrugerministeren støttede nemlig rådets manøvre mod Sander. De haste-mobiliserede pludselig deres fælles Rådgivende Udvalg for Fødevarerforskning (RUFF), for at lægge sidste-øjebliks pres på Sander. RUFF har et sagligt-fagligt skær, men er domineret af landbrugsinteresser, så deres indstilling var forudsigelig: Den største synergi opnås i Børsting-kernen osv.

Det er da stærkt betænkeligt, hvis en fødevarerminister lader sig diktere af erhvervsinteresser og Landbrugsrådet og ikke af hensynet til forbrugerne
KVL-professor Arne Astrup

Forbrugerminister Barfoed - imod forbrugernes interesser

Videnskabsministeriet har nægtet FORSKERforum aktindsigt i Fødevarerministerens og Forbrugerministerens ageren, (uden begrundelse og dermed i strid med offentlighedsloven). Men intrigen har været koordineret mellem Landbrugsrådet og de to ministre: "Cc. Fødevarerministeren og Familie- og Forbrugerministeren".

Mens det måske ikke er overraskende, at fødevarerminister Schmidt agerer som landbrugserhvervets minister, så er Lars Barfoeds rolle mere betændt. Han er angiveligt forbrugernes minister, men i denne sag har han ageret imod forbrugernes interesser.

"Det er da stærkt betænkeligt, hvis en fødevarerminister lader sig diktere af erhvervsinteresser og Landbrugsrådet og ikke af hensynet til forbrugerne. Det er jo sigende, at Forbrugerrådets eksperter har anbefalet en KU-løsning frem for en DTU-løsning", siger ernæringseksperter Arne Astrup, der som institutleder fra KVLs Institut for Human Ernæring er rival til DTU og har mærket Landbrugsrådets pres:

"Konflikten handler groft sagt om det offentlige skal støtte industriel proces'ering,

ellem ministre

ev Fødevareministeren og Forbrugerministeren mobiliseret som blev bedt om at skære igennem

Landbruksrådet er en særdeles magtfuld lobbyist med repræsentanter fra landbruget (Dansk Landbrug mm.) og fødevareindustrien (Arla, Danish Crown, DLG osv.). Her ses en imponerende række underskrifter på Landbruksrådets anbefaling vedrørende fusioner

eller sundhedsværdi i befolkningen og human ernæring. Det er indlysende mest i forbrugernes interesse at fødevareforskningen følger KVL og KU, hvor sundhedsforebyggelse er tyngdepunktet. Det er mere i befolkningens interesse at det offentlige støtter sundhedsværdi frem for teknologiske

løsninger på DTU".

Men Barfoed har haft svært ved at modstå fødevarebranchens pres i forsommeren – for netop da var han midtpunktet i fødevareskandaler om salmonella og fugleinfluenza.

jø

Fødevareinstituttet politiseret

Landbruksrådet har i sommerens løb spillet med musklerne for at presse DFVF og KVL til at støtte en fusion med DTU.

KVL foretrak KU. Men i Danmarks Fødevareforsknings bestyrelse havde fødevareindustrien i første omgang held med planen.

I DFVFs bestyrelse har erhvervslivet har 4 pladser, og her blev der i første omgang lagt et beslutningsgrundlag frem, som anbefalede DTU frem for KU. Det betød et snævert 7-6-flertal for DTU-løsningen – og det var så det spor, som bestyrelsesformand Johannes Due gik efter.

Men ved nærmere analyser vendte stemningen til et snævert 7-6-flertal for at følge KVL (og dermed KU). Forbrugerrådet (med en post i bestyrelsen) argumenterede, at fødevare-forskningen DFVF/KVL bør være samlet under samme universitet.

Det betød ikke, at bestyrelsen hermed anbefalede KU-sporet, for stærke kræfter *politiserer* denne sag til det sidste. Bestyrelsesformand Due konstaterer nemlig i sit høringssvar, at der godt nok er et flertal for en KVL/KU-fusion, men at et mindretal, "herunder formanden", anbefaler "Det nye DTU". Og så fortæller formand Due meget usædvanligt, hvem der har stemt hvad i bestyrelsen. Hermed antydes, at nogle stemmer er mere vægtige end andre (når formanden, Landbruksrådets og Dansk Industris repræsentanter samt Statens Seruminstitut stemte for DTU-løsningen og når det bl.a. er Forbrugerrådets to repræsentanter og de to medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen, som har stemt for KVL/KU-løsningen...)

Derefter konstaterer bestyrelsesformanden lakonisk, at bestyrelsen har pålagt DFVFs direktør at holde forhandlingerne åbne til begge sider, både til DTU og til KVL/KU, indtil Regeringen har lavet en endelig afklaring...

“På institutionens vegne

To konfliktende råd fra samme institution giver selvfølgelig ikke mening, mener sektorforskningsformand. Derfor skal uenigheder afklares internt, før en forsker går ud i offentligheden

Videnskabsministeren vil have, at universitetslovens formålsparagraf skal udvides med en ny pind: Sektorforskningens ”myndigheds- og rådgivningsopgaver”. Det mødes af protester i universitetsverdenen, for hermed kan universitetsforskere pålægges bestillingsopgaver med afgrænsede kommissorier – og hermed kan der ske en indsnævring af forskningsfriheden, fordi forskeren ikke kan kritisere sin egen bestillingsopgave og fordi der er risiko for mundkurv over for kritik af kollegers bestillingsarbejde.

Formanden for sektorforskningsdirektørerne (SEDIRK), **Henrik Sandbech**, vil imidlertid ikke høre tale om mundkurve.

Rektor må gribe ind

”Det er en meget vigtig problemstilling at få løst, hvordan universiteterne både bevarer forskningsfriheden og varetager myndigheds- og rådgivningsopgaver. Men der bliver ikke tale om mundkurv. Hvis en organisation påtager sig faglig rådgivning, må den nødvendigvis fungere som en enhed, når den rådgiver. Man kan ikke have en afdeling, som siger et og en forsker i en anden, som modsiger dette, og dermed underminerer troværdigheden i den rådgivning, som organisationen har udarbejdet”, siger Sandbech, der er direktør på Danmarks Miljøundersøgelser, der efter planen skal fusioneres med Aarhus Universitet.

”Faglig kritik er altid nødvendig, men hvis det faglige gøres til genstand for ’politisering’, bliver det rektors ansvar at gribe ind. Ellers kommer systemet ikke til at fungere. To konfliktende råd fra samme institution giver selvfølgelig ikke mening”.

Når eksperter ikke er eksperter

Sandbech mener, at universiteterne på dette område ikke har været bevidste nok om kvalitetssikring og dermed om, hvad der kom ud: ”Der har hidtil ikke været fokus på kvalitetssikring af faglige statements, der tillægges universiteterne, og det bliver alvorligt, når universiteterne skal til at deltage i rådgivning af det politiske system”.

Han mener, at der skal skelnes mellem, hvad forskere siger som enkeltpersoner, hvor de har den grundlovssikrede ytringsfrihed, og hvad de siger med universitetstitlen på, dvs. på institutionens vegne. I praksis er der vide rammer for, hvad ansatte på universiteterne udtaler sig om:

”Alle ved da, at når man lukker op for TV-avisen, så dukker der en forsker op, som har et statement. I rådgivningssituationer må institutionerne sikre, at der ligger den bedst mulige fagkundskab bag udtalelserne. Sådan er det ikke altid – nogle universitetsforskere udtaler sig som eksperter om noget, som de ikke har fagligt belæg for”.

Først ud, når uenigheder er afklaret internt

DMU skal nu fusionere med Aarhus Universitet. Og det skal være en enhedsorganisation, hvor en rådgivningsopgave fra DMU i fremtiden sendes ud i verden som en rapport på Aarhus’ brevpapir.

Betyder det, at en forsker på universitetet på et fagligt tilgrænsende område ikke kan kritisere rapporten? Får Alf Lomborg at vide, at han ikke må gå offentligt ud med sin kritik?

”Selvfølgelig skal der kunne kritiseres, det er en afgørende del af det videnskabelige miljø. Men der må ske en kvalitetssikring, så der ikke indefra skabes udokumenteret usikkerhed ved den rapport, som institutionen har sendt ud som sin. Det logiske er altså, at hvis der er kritik, så skal den frem og tages åbent i miljøet”, svarer Sandbech.

Faglig kritik skal afhandles internt, før offentligheden får noget at vide?

”Hvis der fremkommer veldokumenteret faglig kritik efter en rådgivningsrapport er afleveret, må rapporten naturligvis laves om. Bortset fra muligheden for at politisere er sådanne faglige uenigheder normalt heller ikke voldsomt interessante for offentligheden”.

Betyder det, at når en miljørapport er afleveret i AU-DMUs navn, så må en kritiker ikke udtale sig kritisk om rapporten, før kritikken har været clearet internt?

Uenigheder eller faglig kritik, der fremsættes på institutionens vegne, skal først ud, når man internt har afklaret uenighederne

”Uenigheder eller faglig kritik, der fremsættes på institutionens vegne, skal først ud, når man internt har afklaret uenighederne”.

Selvrensning

Ledelsen skal indføre en kontrol, før en universitetslærer må udtale sig fagligt?

”Nej, der skal ikke være kontrol, før en universitetslærer udtaler sig. Jeg siger, at der skal ske en kvalitetssikring af de rådgivningsprodukter, som de nye institutioner skal lave. Og det er ikke i samfundets interesse, hvis nogle går ud i pressen med noget, som ikke er fagligt holdbart. Der hvor kæden hopper af, er hos dem, der vil ud i medierne og politisere”, svarer han.

Men vil en sådan ’kvalitetssikring’ ovenfra ikke medføre selvrensning, hvor forskere siger, at det vist er taktisk bedst at tie stille?

”Nej. Forskere er vant til at kritisere hindringsforskning, det hører til forskningens natur”.

Ny formålsparagraf

Videnskabsministeren vil have, at universiteternes formålsparagraf skal indeholde 5 elementer:

- Undervisning
- Forskning
- Administration
- Formidling
- samt det nye:
- ’myndigheds- og rådgivningsopgaver’

Er Sandbech bevidst om, at han med sit synspunkt risikerer at blive upopulær i universitetskredse, fordi han medvirker til at underminere forskningsfriheden?

”Jeg kunne ikke drømme om at indskrænke forskningsfriheden, men jeg mener at denne diskussion er vigtig af hensyn til forskningsfriheden”.

Politisering af udredningsopgaver

Sektorforskningen er indimellem blevet beskyldt for at levere ”bestillingsforskning”, dvs. at en myndighed kunne bestille bestemte resultater. Det er gang på gang blevet afvist, og det samme gør Sandbech.

Det er en kendt sag i politologien, at den vigtigste fase i en udredning er, når kommissoriet fastlægges. *Her kan bestilleren indlægge en bestemt vinkel eller et snævert afgrænset tema?*

”Hvis man som fagkyndig påtager sig en bestemt udredningsopgave, så må man som fagkyndig også gå ind med sin korrektion, hvis der i kraft af et snævert kommissorium sker en fordrejning af problematikken. Så må man klart gøre opmærksom på manglerne”.

Men vil man så også sige nej til opgaven og pengene?

”Man starter jo med at forklare, at kommissoriet er dårligt. Hvis man ikke trænger igennem med det, så tager man ikke opgaven”.

“Åbenhed under ansvar

Jeg vil ikke give mundkurv på. Det videnskabelige miljø kan godt holde til, at uenigheder luftes åbent – men forskerne skal være bevidste om deres roller, siger Aarhus' rektor

... medfører en principiel konflikt

DMU skal fusionere med Aarhus Universitet, i en enhedsorganisation.

Det betyder, at når Miljøministeriet bestiller en rådgivningsopgave på AU's DMU-institut, så afleveres rapporten i universitetets navn.

Men hvad sker der så med universitetsforskernes forsknings- og ytringsfrihed: Får universitetsforskere - fx Alf Lomborg fra Biologisk Institut - forbud mod at gå offentligt ud med kritik af DMU-institutets rapport?

"Aarhus Universitet med et fusioneret DMU bliver en enhedsorganisation. Men det er ikke det samme som, at universitetet skal være en lukket ø med een telefonlinie ud..."

Sådan svarer Aarhus-rector **Lauritz Holm-Nielsen** på spørgsmålet om, hvordan universitetet vil bevare forskningsfriheden, når man nu skal til at stå for "myndigheds- og rådgivningsopgaver": *Skal Alf Lomborg fra Biologisk Institut (se scenarioramme) tie stille med kritik, når et nyfusioneret DMU-institut afleverer en rapport i Aarhus' navn?*

"Jeg synes ikke, at der er den store konflikt, men jeg er opmærksom på, at andre synes det. Og nej, jeg vil ikke give mundkurv på. Debat er en del af det videnskabelige miljø, så længe det foregår på kvalificerede faglige præmisser. Men der må ske en kvalitetssikring: Resultatformidling skal være objektiv, og det bliver en udfordring at varetage 'myndighedsrådgivning' inden for kontraktens rammer. Vi skal være bevidste om, hvad for roller, vi har som forskere. Så kan der måske opstå konflikter – som så må løses ..."

Udvidet formålparagraf

Videnskabsministeren vil have, at universitetslovens formålparagraf skal udvides med en ny pind: Sektorforskningens "myndigheds- og rådgivningsopgaver". Det mødes af protester i universitetsverdenen, for hermed kan universitetsforskere pålægges bestillingsopgaver med afgrænsede kommissorier – og hermed sker der en indsnævring af forskningsfriheden.

"Jeg ser altså ingen fare for forskningsfriheden, og hvis nogen truer den, så har de en modstander i mig ...", siger Lauritz Holm-Nielsen.

To kulturer skal fusionere

DMU-direktør Henrik Sandbech siger, at universitetet må indstille sig på større disciplin

plin i forhold til den offentlige debat. *Rektor må fastsætte, at kritik af en DMU-rapport skal afklares internt på universitetet før kritikere kan gå åbent ud i offentligheden?*

"DMU og dermed Aarhus skal levere udredningsrapporter og resultater. Jeg vil ikke – som Henrik Sandbech måske forestiller sig – opstille retningslinier for en 'kvalitetssikring' af forskernes arbejde. Og jeg mener ikke, at videnskabelige debatter skal foregå internt. Jeg mener godt, at det videnskabelige miljø kan holde til, at uenigheder luftes åbent".

Det er to kulturer, som skal fusioneres: "Vi prøver at forstå sektorforskningens arbejde og betingelser – sektorforskningen må jo også forstå vilkårene for 'universiteter i verdensklasse', og hertil hører altså et åbent og debatterende miljø", siger Aarhus' rektor.

Skal der laves 'kvalitetskontrol' af forskeres kritik?

Aarhus-rectoren siger, at der skal skelnes mellem forskere som privatpersoner og så som universitetsansatte eksperter:

"Den hypotetiske person – Alf Lomborg – har ret til at udtale sig kritisk om andre forskeres arbejde, hvis det er noget han er fagligt kvalificeret indenfor og noget, han er fagligt ansat indenfor. Der skal være faglig og forskningsmæssig basis for kritikken", forklarer Lauritz Holm-Nielsen, som uddyber: Inden for ytringsfrihedens rammer kan en teolog udtrykke sig om miljøspørgsmål som privatperson, men han må ikke bruge sin universitetstitel.

Der skal da være et plankeværk, hvor det klargøres, at nogle enheder eller personer laver bestemte ting

Betyder det, at Aarhus Universitet vil gå ind med 'kvalitetskontrol' af, at forskerne faktisk er kvalificerede til at udtale sig om og hvad ikke?

"Jeg kunne ikke drømme om at indføre en sådan kontrol. Jeg går ind for åbenhed under ansvar. Det betyder, at tungen skal holdes lige i munden, når man går ind med kritik eller ind i en offentlig debat"

Sektorforskning om formiddagen – fri forskning om eftermiddagen?

På spørgsmålet om det ikke giver rolleproblemer for forskerne, at de om formiddagen pålægges at lave udredningsopgaver (i sektorforskning-instituttet) og om eftermiddagen skal lave "fri forskning" (i universitetsregi) i det samme emne, svarer Rektor:

"Det ser jeg ikke som et stort problem, hvis der er klare retningslinier: Der skal være

Lauritz Holm-Nielsen

gennemsigtighed, hvem der har ansvar for hvad. Men vigtigere: At den enkelte er klar over sit ansvar, rettigheder og pligter. Men der skal da være et plankeværk, hvor det klargøres, at nogle enheder eller personer laver bestemte ting, som på Retsmedicinsk Institut i dag (hvorfra retsvæsenet kan rekvirere obduktioner mm.). I praksis kommer der en arbejdsdeling, vi skal have forskere med forskellig profil. Alle skal jo ikke til at være 'sektorforskere'. Universitetet skal løse forskellige opgaver, og der vil foregå en vis specialisering".

Men Rektor vil ikke lægge ryg til "bestillingsforskning":

"Men hvis der er risiko for, at der bliver lagt pres på en forskers frie forskning om eftermiddagen, fordi han laver 'udredningsopgaver' om formiddagen, så må myndigheden jo gå et andet sted hen og få løst sin udredningsopgave. Jeg kan da godt se konflikten, men jeg forsikrer dig, at vi vil stå benhårdt fast på universitetets uafhængighed og uvildighed ..."

jø

Enheds-stillingsstruktur eller ej

Videnskabsministeriet vil have fælles stillingsstruktur for universitetsfolk og sektorforskere.
Sektorforskerne siger ja. Aarhus' rektor er skeptisk

Videnskabsministeriet vil have fælles stillingsstruktur for sektorforskere og universitetsforskere. I en ny stillingsstruktur skal der ske en sammenlægning til en fælles, "som kan understøtte både de hidtidige sektorforskningsopgaver og universitetsopgaverne".

Konsekvensen heraf er, at det videnskabelige personale skal have mulighed for at udvide sine kvalifikationer: Sektorforskere skal kvalificeres i at undervise. Universitetsforskere skal kvalificeres i at påtage sig udrednings- og rådgivningsopgaver.

Der skal laves "overgangsordninger", så sektorforskere kan tilbydes pædagogisk efteruddannelse og universitetsforskere skal tilbydes relevant efteruddannelse i relation til sektorforskningsopgaver (rammepapir 1. sept. se www.forskerforum.dk).

FAGLIG KOMMENTAR

Pas på unødigt mistænkeliggørelse: Dem og os

AF ANDERS CORRELL,
JA - KIRSTEN PILEGAARD, DDD

Vi har stor forståelse for, at DM og DJØF kæmper for at bevare forskningsfriheden på universiteterne – ikke et ondt ord om det. Men det gavner ikke sagen, når nogle i den gode sags tjeneste medvirker til, at der i medierne tegnes et billede af sektorforskerne som politiske lakajer, hvis eneste opgave er at tilfredsstille myndighederne med *bestillingsforskning*, hvor svaret er givet på forhånd!

Sektorforskningens berettigelse bygger ganske rigtig på, at den viden, der genereres i institutionen, i videste forstand skal kunne anvendes ved forskningsbaseret rådgivning af myndighederne. Uanset om den opbygges gennem basismidler, EU-projekter, programmidler, erhvervsamarbejde eller i forskningssamarbejde med universiteterne. Sektorforskerne har de samme forskningsforpligtelser som de universitetsansatte og evalueres på fuldstændig samme måde som deres kollegaer på universiteterne, eksempelvis gennem en vurdering af deres publikationsaktivitet i internationale videnskabelige tidsskrifter. Forskerne ved sektorforskningsinstitutioner er "skolet" i det frie forskningsmiljø som på universiteterne, og de er som alle andre forskere drevet af lysten til at forske og udvikle. Så en opdeling i dem og os gavner ingen.

Sektorforskningen: Ja til enhedsstruktur

I sektorforskningens ledelser hilses enhedsstillingsstrukturen velkommen:

"Det er logisk, når institutionerne fusioneres og forskerne skal kunne varetage en bredere opgaveportefølje, at der så sker en tilnærmelse af de kvalifikationskrav, der stilles til forskerne, men alle skal ikke kunne alt" siger **Henrik Sandbeck**, formanden for SEDIRK (sektorforskningsdirektørernes formandskollegium).

Giver det ikke rolleproblemer for forskerne, at de om formiddagen pålægges at lave udredningsopgaver (i sektorforskning-instituttet) og om eftermiddagen skal lave "fri forskning" (i universitetsregi)?

"Jeg ser ikke den store konflikt. I sektorforskningen har forskerne altid haft en sådan arbejdsform, uden de store problemer. Det resultat forskeren kommer frem til sin fri forskning, bruger han naturligvis i sin udredningsopgave om det samme emne. Og det er en ledelsesopgave at definere klare grænser mellem opgavetyperne, så de ansatte kender deres arbejdsbetingelser i den enkelte situation".

Aarhus' rektor: Forskning med forskellig profil

I universitetsverdenen mødes enhedsforslaget dog med skepsis:

"Det er urimeligt at forestille sig, at hver eneste medarbejder kan være lige kvalificeret inden for alle fem områder, og dermed have ligelige arbejdsopgaver på alle områder. Nogle er jo bedre til det ene end det andet. Hvis kvalifikationskravene bliver alt for brede, så bliver det vanskeligt at søge de særlige kompetencer", siger Aarhus-rector **Lauritz Holm-Nielsen**, der ikke er ubetinget begejstret for en enhedsstruktur.

"Den burde indrettes sådan, som virkeligheden bliver. I praksis bliver det sådan, at vi skal have forskere med forskellig profil. Alle skal jo ikke til at være 'sektorforskere'. Universitetet skal løse forskellige opgaver, og der vil foregå en vis specialisering" siger han og tilføjer:

"Man kan jo se en universitetskarriere som et hækkeløb: Når man over den første hæk som 32-årig post doc, så har man høje forsker kvalifikationer. Hvis der nu indføres ekstra kvalifikationskrav, så er risikoen, at højden hæves på den første hæk, så få slipper over! Eller også sænkes højden, så flere vil slippe over, men med færre specifikke kvalifikationer".

Lauritz Holm: Beskrivelse af forskellige stillingstyper

"Det er team'et (eller afdelingen) som samlet skal have kvalifikationer inden for alle fem områder. Derfor ville jeg nok foretrække,

Ny formålsparagraf

Videnskabsministeren vil have, at universiteternes formålsparagraf skal indeholde 5 elementer: Undervisning, forskning, administration, formidling samt det nye: 'myndigheds- og rådgivningsopgaver.

Har det konsekvenser for stillingsstrukturen?

at der som i dag blev beskrevet forskellige kvalifikationstyper i en stillingsstruktur som i dag: Universitetsforsker, seniorforsker, seniorrådgiver m.m. Hermed ville der være mulighed for at kvalificere sig inden for de enkelte områder ...", forklarer han.

Men hvis ministeriet insisterer på, at der skal være en enheds-stillingsstruktur, så mener han, at universiteterne skal sondre på en anden måde.

"Så må vi jo lave meget specifikke stillingsopslag, hvor der stilles præcise og afgrænsede kvalifikationskrav, som klart beskriver de særlige kvalifikationer, der ønskes til det konkrete job: Universitetsunderviser, seniorforsker el.lign. Og så må ansættelsesbrevet klart beskrive til hvilken funktion, den pågældende er ansat i – altså til det job man søgte og havde interesse i og særlige kompetencer til at varetage".

Stillingsstruktur: Ikke en fastlåsning af den enkelte

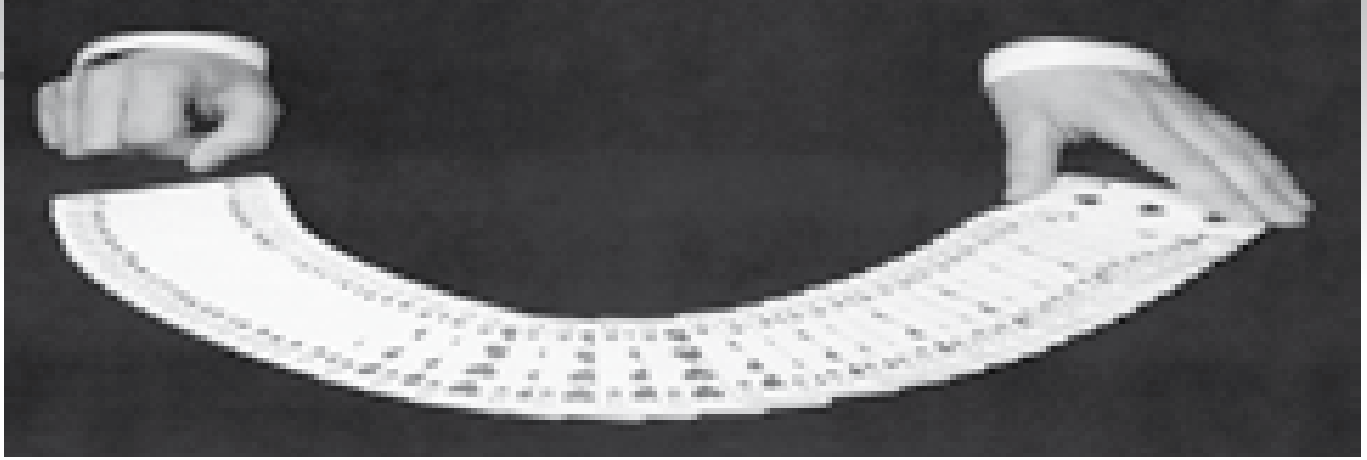
Men Rektor understreger, at det er nødvendigt, at de ansatte får en klar ramme for deres arbejdsopgaver, og at universitetet får mulighed for at efterspørge særlige kompetencer.

"Jeg siger ikke, at der skal laves et system, der fastlåser den enkelte ansattes opgaver. Der skal *over tid* være mulighed for fleksibilitet. Mens en lektor i en periode har en bestemt fordeling af arbejdsopgaver mellem undervisning, forskning og administration, så kan man da godt forestille sig, at den pågældende kan gå over til at beskæftige sig med innovation eller myndighedsopgaver nogle år efter", siger Rektor og slutter:

"Det er på tide at der gøres op med ideen om at en universitetsforskere opgaver over hele karrieren fordeler sig efter en bestemt (arbitrær) norm -50-40-10. Sådan forholder det sig for de færreste. Det vil være godt for alle, og specielt for forskeren selv, hvis der var god overensstemmelse mellem universitetets og forskerens forventning til hvilke opgaver, der skal løses, hvad enten der er tale om undervisning, forskning, myndighedsopgaver eller administration - og altså større fleksibilitet over tid, så opgaverne svarer til forventningerne."

jø

Fusioner: Den trojanske hest

FAGLIG KOMMENTAR

Af lektor MOGENS OVE MADSEN,
fmd. for DJØFs UFO

Universiteter skal fremover have sektorforskningslignende funktioner for erhvervslivet og ministerier. Et af de overordnede sigter med fusionerne er nemlig et tættere samarbejde mellem 'de nye universiteter' og erhvervslivet / myndigheder, 'befrugtet af sektorforskningsinstitutionernes nuværende samarbejde med disse parter'.

Det er scenariet i et formandsnotat, som Videnskabsministeriet har udsendt til bestyrelsesformænd på universiteter og i sektorforskningen og som FORSKERforum afslørede i midten af september (se www.forskerforum.dk). Det førte til en forsider i dagbladet INFORMATION: "Universiteterne skal lave bestillingsopgaver".

Og det er ikke en dramatiseret avishistorie. Det er skam ramme alvor:

- Sektorforskningens 'rådgivningsopgaver' skal skrives ind som en særlig 5. pind i universiteternes formålsparagraf ved siden af forskning, undervisning, administration og formidling.

- Sektorforskningen skal repræsenteres i udvidede universitetsbestyrelser.

- Der skal laves en ny fælles stillingsstruktur, hvor de ansatte forskere samtidig skal være kvalificerede til at lave 'fri forskning' og rekvirerede / myndighedsopgaver.

- Universitetet skal høre 'en række interessenter' ved udformningen af sektor-strategier.

- Endelig får de nye institutioner ikke vandtætte skotter mellem universitetets 'fri forskning' og 'de eksterne bestillingsopgaver'; det betyder, at der kan overføres af de frie midler til sektoropgaver m.m.

Forhistorien: Knap havde Globaliseringsrådets ministre afleveret deres ideer, før videnskabsminister Sander i efteråret 2005 gik i gang med at realisere tankerne om "et superuniversitet for erhvervslivet". Det skulle være med DTU som krumtap. DTU-superuniversitetet fik dog en kold skulder af mange potentielle fusionspartnere. Regeringen fik dog truet andre til at deltage i fusioner, hvis saglige hensigt er helt uigennemskuelig og på visse områder helt ulogisk (fx fødevarerområdet som splittes op).

Men regeringen kom igennem med deres underliggende dagsorden: Den store fusionsøvelse skal tvinge universiteterne til at ligne sektorforskning. Sektorforskningen laver "myndighedsopgaver" (fx miljøkontrol),

rådgivning og bestillingsforskning (fx rapporter for Miljøministeriet) for eksterne rekvirenter, som præcist kan definere opgaven m.m. Intentionen er, at universitetet fremover skal have disse sektorforskningslignende funktioner for erhvervslivet og ministerier.

For traditionelle universitetsfolk varslers det universitetets død, for det betyder, at der kommer en *trojansk hest* ind; herefter kan eksterne rekvirenter bestille bestemte forskningsopgaver, forskerne kan blive sat til at lave "myndighedsopgaver" om formiddagen for derefter at lave "fri forskning" om eftermiddagen. Det bliver et umuligt dilemma i praksis, for forskerne er ikke mere naive end at de ved - *følg-pengene* - at det bliver sektorforskningens eksterne penge og bundne opgaver, som kommer til at diktere aktiviteterne. Universitetet og de ansatte taber deres akademiske frihed.

Og hvor gerne jeg end ville tro på ledernes afdramatisering om at "det må vi aftale os ud af", så ender det med at blive en individualiseret forhandling, hvor der lægges pres på den enkelte: 'Kan du ikke lige lave denne opgave' eller 'Behøver du komme ud med den kritik lige nu' eller 'Din kritiske forskning er vist ikke inden for dit ansættelsesområde' eller lignende.

Lederne er jo ikke onde. Kun nogle af dem er begejstrede for styret forskning. Men de vil gerne undgå konflikter og omtale, som kontroversiel 'fri forskning' kan føre med sig.

Scenerierne er intet mindre end en katastrofe. Hverken sektorforskere eller universitetsansatte kan have interesse i denne udvikling. Konsekvenserne er

- at universiteterne ikke længere kan dyrke den frie forskning: Når universiteterne frem over skal lave bestillingsopgaver med afgrænsede emner, kan den samme forsker ikke samtidig lave fri forskning, som direkte eller indirekte er en kritik af den afleverede bestillingsopgave.

- at de universiteter, som afleverer bestillingsopgaver for deres sektorforskningsinstitutioner, vil lægge pres på andre af institutionens forskere for at disse udøver selvrensensur ved at undlade at kritisere det afleverede bestillingsarbejde

- at universiteterne tvinges ind i myndighedsopgaver, hvor universiteternes gode navn og rygte let kan sættes på spil fordi en minister ønsker en et redskab til den

folketingspolitiske proces - at regeringens forslag om at konkurrenceudsætte en større del af grundforskningsmidlerne nu klart kan ses som det første skridt på vejen i retning af mere sektorforskning, idet konkurrenceudsættelsen let kan rettes imod erhvervsrelevant forskning og forskning og dermed bliver en del af den generelle erhvervspolitik

Sektorforskningsinstitutionerne kommer således til at fungere som en trojansk hest for indførelse af styret forskning.

Jeg vil gerne understrege, at dette ikke er en *nedvurdering* af sektorforskningen, som universitetsansatte skydes i skoene, når vi insisterer på 'fri forskning'. Det her handler om at fri forskning og udredningsopgaver er to forskellige ting, som skal adskilles - og for at de kan være det, skal der være et formelt værn imellem dem. Og det er dette værn, som Videnskabsministeren vil nedbryde.

Dette understreges af ministeriets ambition om en total sammensmeltning af stillingsstrukturerne på de to typer institutioner, hvor der stilles krav om, at de universitetsansatte også skal være kvalificerede i rekvirerede myndighedsopgaver (universitetsforskere, som ikke har erfaring med sektoropgaver, skal fx tilbydes en overgangsordning og relevant efteruddannelse) og omvendt. Sker dette vil det resultere i *grænseløse fordringer* til de kommende ansatte, såvel i kvalifikationer som i, at arbejdsgiverne kan sætte os til *hvad som helst*.

Ministerens 'formandsnotat' fortæller om, at ministeriet har en *masterplan* - og det forklarer, hvorfor ministeriet i mere end et år har forhalet forhandlinger om revision af stillingsstrukturen. Vi ved ikke, om der er nogle i Akademikernes Centralorganisation, som har kendskab til planen. De forsker-fagforeninger, som AC angiveligt repræsenterer, bør imidlertid trække sig ud af forhandlingerne, indtil notatets bindinger er taget af bordet. Det er meningsløst at deltage i en underminering af universitetsansattes vilkår.

I øjeblikket er der dog tilsyneladende ikke et folketingsflertal bag regeringens ide om endnu en gang at lave universiteternes formålssætning om. Og det er en anden grund til at stoppe stillingsstrukturforhandlingerne, før arbejdsgiversiden har et klart mandat.

Fusioner: "Ikke god regeringsførelse"

Forvaltningsprofessor Jørgen Grønnegård Christensen har leveret den hårdeste kritik af Regeringens fusionsplaner. Svaret fra universitetsminister Sander var næsvist ...

"Det har været absolut nødvendigt, at nogle fagkyndige er gået ind med påpeging af, hvorledes beslutningsgrundlaget bag denne fusionsproces mangler og hvorledes selve den politiske beslutningsproces har været stærkt kritisabel. Og reaktionen fra såvel det politiske som fra forskerverdenen har da været utrolig positiv. Jeg har fået mange sympatihenvelser – men det er jo gennemgående, at man hører fra dem, som er enige ...", forklarer politologiprofessor **Jørgen Grønnegård Christensen** om sine motiver bag, at han i de seneste måneder har præsenteret sig som en stærk kritiker af fusionsprojektets grundlag og procedure.

Grønnegård – der også er medarbejdervalgt til Aarhus' universitetsbestyrelse - er kendt som en skarp polemiker og en forvaltningspolitologisk kapacitet, der gerne ytrer sig i offentligheden om kvaliteten i den offentlige beslutningsproces. Og så har han faktisk ry for politisk at have liberale sympatier, der ligger tæt på regeringens. Men det er altså den samme Regering, som han kritiserer for "ikke god regeringsførelse"...

Sanders næsvise svar

Videnskabsminister Sanders svar på Grønnegårds kritik var afglidende – Grønnegård: "teflonagtig". Og så var ministeren direkte polemisk og næsvist, da han svarede:

"Jørgen Grønnegård fortæller ikke om sit medlemskab af bestyrelsen for Aarhus Universitet. Hvorfor mon? Det er næppe falsk beskedenhed, men sikkert den kendsgerning, at bestyrelsen og ledelsen som helhed er uenig med Grønnegård og har leveret et omfattende og kvalificeret bidrag til fusions- og integrationsprocessen ..."

Hertil svarer Grønnegård:

"Det er et insinuerende svar. Ministeren forholder sig ikke til substansen. Jeg har overvejet at replicere, men undlader. Indlægget taler for sig selv".

Mere vil Grønnegård ikke sige om debatklæmet. Og hvad angår substansen henviser han til sine to kronikker i POLITIKEN.

Hvor er beslutningsgrundlaget?

I den første kronik "Projekt Sander" (11. juli) kritiserede Grønnegård, at Regeringen ikke har gjort sig præcise tanker om, hvad der skulle være formålet med fusionerne: "Der ligger ikke så meget som et dokument, der mere præcist beskriver den, endsiges godtgør, hvad beslutningsgrundlaget er, ja, har været, for mange af beslutningerne er allerede truffet i et forløb, der ligger hen i tågeslor. Mig bekendt er der ingen undersøgelser, der sandsynliggør, at store universiteter er bedre end mindre ..."

Han spørger også til spillereglerne for sektorforskningens integration under universiteterne: "Hvor stor en del af sektorforskningens ressourcer bliver overført til universiteterne, og på hvilke betingelser sker det?"

Endelig påpeger han en lydighedskultur, hvor den stærke integration af universiteterne i statsmagten gør, at universiteterne tvinges til at spille med i "et spil, hvor reglerne bliver sat af ministre og embedsmænd. Det er samtidig dem, der optræder som dommere, og rektorerne føler utvivlsomt, at de bedst viser deres professionelle værd og bedst tjener deres universiteter, hvis de optræder lydligt over for Helge Sander og hans embedsmænd".

Sanders metode: Pressemeldelsen

I sin anden kronik "Sanders betændte metode" (14. sept.) gennemgår politologen den "betændte forberedelsesprocedure": At fusionsanbefalinger sker ved påberåbelse af selektive passager i rapporter fra OECD, Forskningspolitisk Råd og Globaliseringsrådet. Og hvad angår Sanders udmelding af kriterier, så har hans foretrukne medium været "kortfattede pressemeldelser".

Selve beslutningsproceduren mellem ministerium og universiteter har angiveligt været lagt an på "frivillighed", men universiteterne har oplevet det som en bunden opgave, hvor præmisserne er givne og man gør bedst i at spille med.

Og det forarger forvaltningseksperter Grønnegård, at der "i ministeriet ikke er foretaget noget, der ligner en normal sagsbehandling med indsamling og analyser af faktuelle oplysninger. Der er heller ikke gjort noget forsøg på at kortlægge de problemer og udfordringer, der kan ligge og sandsynligvis ligger forude. Det er foruroligende, for det kan kun betyde to ting: at regeringen vil noget andet, end den siger, eller at den gennemfører sin strategi som en demonstration af egen handlekraft og uden egentlig interesse for konsekvenserne. Begge dele er lige galt".

Han påpeger det urealistiske i, at hele øvelsen skal foregå udgiftsneutralt.

Han slutter med at lufte sin uro over de manglende grænseflader mellem universiteternes frie forskning og så sektorforskningens rekvirerede opgaver for ministerier og myndigheder: "Hvordan sikrer man fortsat undervisnings- og forskningsfrihed for de videnskabelige medarbejdere på universiteter, der fremover skal løse rekvirerede opgaver for ministerier og myndigheder?"

Og det var altså her, at universitetsminister Sander kom ind med sit næsvise svar ...

jø

En

Men gode fusionsprocesser

Den 6. oktober er det forbudt at tale mere om fusion på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier – også kaldet ToRS på Københavns Universitet.

Fusion har de ellers talt rigtig meget om de sidste par år. På gangene, over frokosten, på hundredvis af møder, på internatkurser, i studienævn, blandt kolleger, i ledelsen og med eksterne konsulenter.

I 2003 fik syv institutter på humaniora besked på, at de skulle lægges sammen: Carsten Niebuhr, Asienstudier, Østeuropastudier, Arkitiske studier, Minoritetsstudier, Komparative kulturstudier og Religionsvidenskab. Nogle fandt sammen frivilligt. Andre blev presset med. Og siden 2004 har fusionen sat sit stærke præg på det nye instituts hverdag:

Problemerne med at få syv forskellige institutter, syv forskellige studieordninger, syv institutråd, syv administrationer til at spille sammen under en fælles ledelse. Syv institutter med mere end tyve forskellige fag – så forskellige som grønlandsk og indologi – ægyptologi og moderne indonesisk.

Fusioner sluger tid

Det har været meget krævende, fortæller institutleder **Ingolf Thuesen**, der anslår at fusionen har krævet mellem 20 og 25 procent af de videnskabelige medarbejders tid. Så mange timer er der gået med ekstra administrativt arbejde, med møder og papirarbejde. Fusioner sluger megen tid – det er den dårlige nyhed.

Den gode nyhed er, at nu er det overstået, og at tiden nu er inde til at høste gevinsten. Det vurderer ledelsen i al fald. Og det er derfor at den har dekretet at 6. oktober 2006 som skæringsdato – "efter den dato er der bødestraf for at tale fusion," som Ingolf Thuesen siger:

"Der er ingen tvivl om, at fusionen har kostet masser af forskningstid. Men nu skal vi se fremad. Vi regner at vi vil kunne få administrationen ned på 5-10 pct. af arbejdstiden – altså mindre end normen. Det er nu, vi vil se resultaterne – og hvis du kommer tilbage om tre eller fem år, så skal jeg vise dig gevinsten," siger institutlederen.

Et trick: Brug af eksterne konsulenter

Fusionen på ToRS er en lille forsmag på, hvad man vil se i resten af forskningsverdenen i de kommende år. Og da der tilmed ifølge mange udsagn er tale om en vellykket fusion, kan der være grund til at se på nogle af de erfaringer, der er gjort undervejs.

En afgørende faktor, mener Ingolf Thuesen, har været brugen af eksterne konsulenter – der leverede en række nødvendige ledelsesværktøjer – og som var i stand til at skære igennem:

"De sørgede for at holde os fast på, at vi

vellykket fusion ...

koster: Sammenlægning af syv institutter på KU slugte op mod en fjerdedel af forskernes tid i to år. Og det gik slet ikke uden ekstra penge ...

skulle nå et fælles mål, og undgik på den måde, at det hele ikke endte som et rivegilde om, hvem der var størst og bedst. Det var påstand mod påstand, alle holdt på deres eget, og jeg tror aldrig, vi var blevet enige, hvis vi ikke havde haft nogle udefra til at sige, 'det nytter ikke' at I insisterer på at have ret, I skal videre. De tvang os til at være ærlige overfor hinanden."

Fusioner koster

Men at der var råd til konsulenter skyldes, at det ny institut tidligt i processen søgte og fik 800.000 kroner i økonomisk hjælp fra den statslige "Omstillingfond", der giver penge til offentlige virksomheder, der skal gennem større organisatoriske ændringer:

"Uden eksterne konsulenter var det aldrig gået. Vi var heldige at få penge fra Omstillingsfonden, men universiteternes ledelse kan lige så godt indstille sig på, at det skal sætte penge af til den slags konsulenttydelser. Man kan ikke klare det selv."

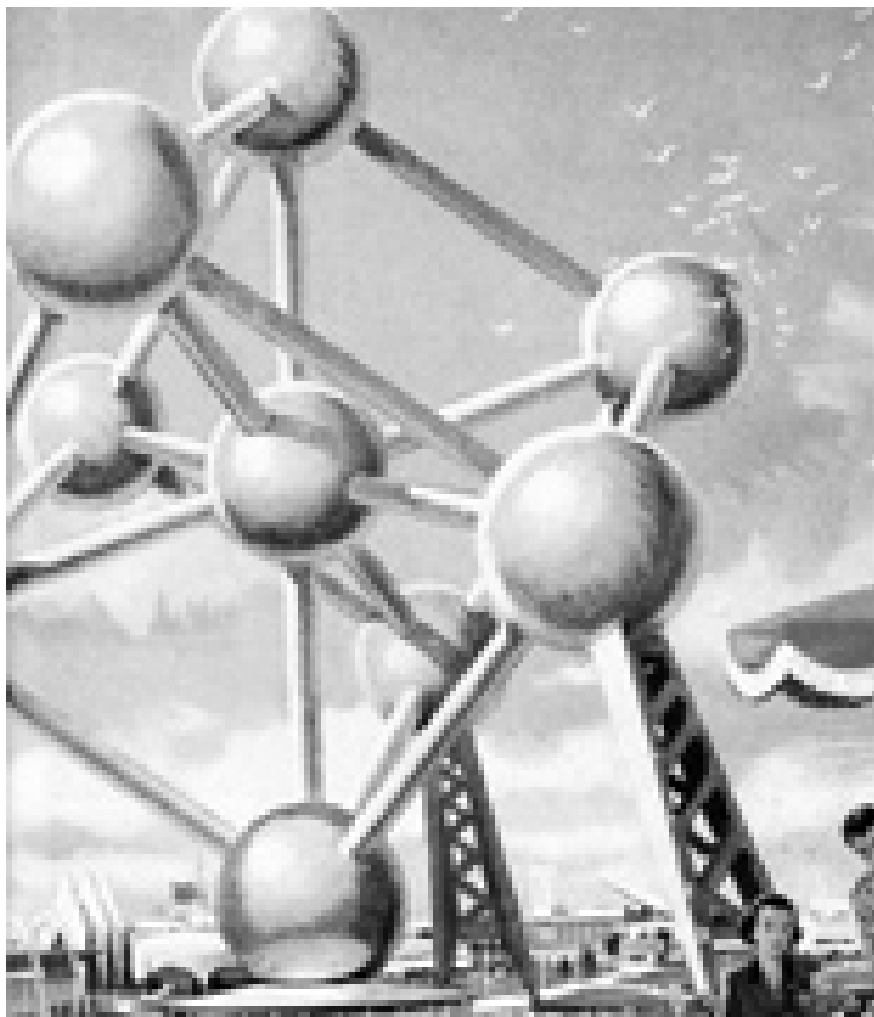
Konsulenterne kom også med ledelsesværktøjer. Studielede og institutledere blev testet for lederegenskaber, så hver enkel kunne få klarhed over, hvad de var gode til, og i samme proces blev der ledt efter faglige fællesnævner.

Skabelsen af fælles identitet

Det førte til næste fase, der gik på at definere målsætninger og værdier for det nye institut. Diskussionerne fandt sted på internatkurser i Viborg - også betalt af pengene fra Omstillingfonden.

"To gange undervejs fik vi alle sammen mulighed for at samles i to dage. Vi fik mulighed for at tænke igennem, hvordan vores fag og uddannelser kunne køres sammen. Hvad var vores fælles interesser? Vores styrke? Det var en meget vigtig fase, fordi det skabte den fællesidentitet, som er instituttets sammenhængskraft. Dengang fusionen blev bestemt, blev blandt andet Religionsvidenskab og Østeuropæiske studier *tvunget* ind. Vi nåede frem til, at en af instituttets styrker er, at vi med vores fag kan beskrive den kulturelle *diversitet* i verden. Fra Asien til Østeuropa og delvist til Sydamerika. Det er ekstremt vigtigt at kunne beskrive alle forskellene i en tid, hvor verden i globaliseringens navn bliver kørt ind i fælles kulturelle og økonomiske systemer. Og så blev vi jo godt hjulpet af samtidshistorien med Muhammedkrisen. Islam rykkede pludseligt langt frem på dagsordenen - og vi kunne med vores fag beskrive Islam hele vejen fra Jugoslavien til Indonesien."

Et af grebene undervejs var at vægte faget "Komparative Kulturstudier" og bruge det som en "styrkende lim mellem de forskellige fag på det nye institut."

Kerneverdier og følelsen af ejerskab

Det med at finde den fælles identitet, den fælles retning er afgørende vigtigt, mener Ingolf Thuesen. Altså det man kalder kerneværdier i moderne virksomhedsledelse - det gælder også for forskningsledelse:

"Hvem er vi, og hvad skal vi - det fortæller vi i vores visionsdokument. Vi brugte det til at finde en meningsfuld identitet, og det er ekstremt vigtigt. Det er utroligt, hvad du kan opnå med sådan en vision."

Hertil kommer at alle skal være med i den praktiske del af fusionsprocessen for at blive engagerede og få ejerskab til fusionen.

"Alle forskere fik besked på at sidde med i mindst et af de tværgående udvalg, så de fik indsigt i fusionsprocessen, og så de fik lejlighed til at møde kolleger fra de andre områder."

Der var blandt andet forskningsudvalg, uddannelsesudvalg, internationaliseringsudvalg, formidlingsudvalg, arbejdsmiljøudvalg, ph.d. udvalg, biblioteksudvalg. Desuden har instituttet fået et såkaldt ToRSdags brev, der kommer en gang om måneden, og som med intern kommunikation er med til at holde fast i den fælles identitet.

Alle er under pres

Men i hele forløbet er de syv gamle institutters ledelse fortsat sideløbende. Med afdelingsledere, studielede, studienævn, institutråd, der kun langsom er blevet faset ud.

Hvor står man så i dag?

"Det er svært at lodde stemningen blandt forskerne," siger Ingolf Thuesen, "Vi har kørt nogle evalueringer, men det er jo typisk for forskerne, at det var meget få, der overhovedet gad at svare. Men blandt dem, der svarede 60 procent meget positive eller positive."

"Jeg synes noget at det sværeste har været at bevare en vis form for entusiasme undervejs. Det koster så utroligt meget det første år. Alle er under pres og det koster så megen forskningstid. Og set i bakspejlet kunne vi godt have været bedre forberedt. Hvis man på forhånd havde givet os nogle kurser kunne vi have undgået en masse konflikter. Ledelsen skal præpareres før den er parat," siger Ingolf Thuesen.

TKW

Fusionerne = mindre undervisning

Niels E. Poulsen, Formand for Landsklubben for Miljøministeriets Forskningsinstitutioner, DM

FAGLIG KOMMENTAR

Fusioner vil betyde, at så kan universiteterne trække på sektorforskningen i undervisningen, lyder det igen og igen fra Videnskabsministeren. Men fusionerne mellem sektorforskningen og universiteterne får med regeringens finansieringsmodel den modsatte konsekvens, sektorforskningen kommer til at ikke undervise mere, men mindre.

Finanslovsbevillingerne til sektorforskningsinstitutionerne skal ikke følge med til universiteterne, men skal forblive i de afgivende ministerier. Måske stoler regeringen ikke på, at universiteternes ledelser vil lade sektorforskningen udføre myndighedsopgaverne eller at kvaliteten ikke bliver god nok. Eller også er det et led i planerne om udlicitering af sektorforskningens forsknings- og myndighedsopgaver.

Sektorforskningen har i mange år bidraget til undervisningen, både til forelæsninger og øvelser, til vejledning, og til censorvirksomhed. Sektorforskningen har således mere end 400 ph.d. studerende og 350 specialestuderende, som kræver vejledning. Og hertil kommer anden undervisning svarende til ca. 40-50 fuldtids lektorer arbejde fra sektorforskningens side.

Men når sektorforskningen flytter uden finanslovsbevillingen følger med, forsvinder denne undervisning. De afgivende ministerier vil ikke bruge penge på undervisning og endnu mindre på at styrke undervisningen. Det skal universiteterne selvfølgelig betale.

Ved de store nedskæringsrunder i 2002 og 2003 forsvandt mange af de unge fra sektorforskningen. Der er stadig et reelt hul med kun få fastansatte fra den yngste generation. Bliver sektorforskningens finanslovsbevilling yderligere kraftigt reduceret ved udlicitering af myndighedsopgaver og ved at sende forskningsopgaverne i udbud, må sektorforskningen igen, som 2002 og 2003 blandt andet skære ph.d. studerende og unge forskere under forskeruddannelse væk.

Formålene med den planlagte integration af sektorforskningen får den modsatte virkning. Synergien fra fusionerne bliver ikke mere undervisning, men mindre. Kontraktstyring og udliciteringer betyder kun mere administration og færre penge til sektorforskningen under universiteterne, og som følge heraf mindre forskning og undervisning.

Helmuth Nyborg

- slap for bortvisning, men den kontroversielle
En faglig misforståelse der ikke ville være forekom

Professor Helmuth Nyborg fra Århus – den kontroversielle intelligensforsker, der har påvist at mænd er klogere end kvinder – er ikke længere bortvist fra Aarhus Universitet. Men han er ikke renset.

Tværtimod er han stadig – som forsker – dømt for ”groft uagtsom adfærd.”

Til gengæld er straffen for forseelsen sat ned. Blandt andet med den begrundelse, at sagen kun drejer sig om en lille del af professor Nyborgs videnskabelige produktion.

Det svarer til, at man i første omgang får en dom i byretten på seks måneders fængsel for svindel, men at dommen i landsretten gøres betinget, fordi man er førstegangs lovbruder.

”Ja sådan kan man vel godt udtrykke det,” siger rektor for Aarhus Universitet **Lauritz B. Holm-Nielsen**, der i denne forbindelse har afsagt dom i anden instans:

Første omgang: Bortvisning

I første instans blev Helmuth Nyborg af dekanen på det samfundsvidenskabelige fakultet Svend Hylleberg dømt til bortvisning, og professoren fik besked på omgående at rydde sit kontor.

I anden instans var anklageskriftet det samme, skyldsspørgsmålet blev afgjort på samme måde – men straffen blev lempet:

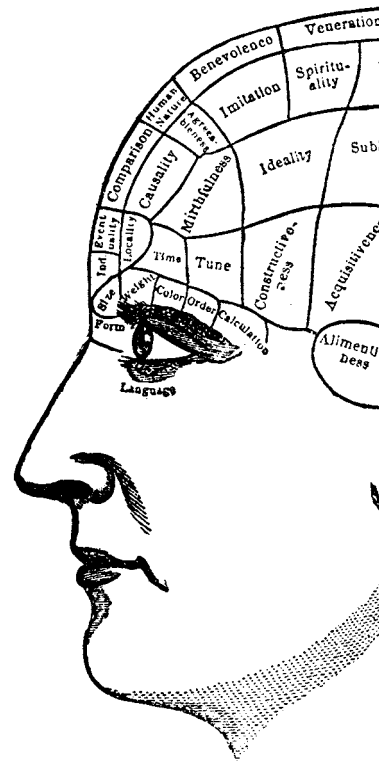
”Fagligt har jeg fulgt dekanens indstilling i sagen, men jeg har givet en anden bedømmelse af, hvad konsekvenserne skulle være,” siger rektor Lauritz B. Holm Nielsen og gør opmærksom på, at afgørelsen er inappellabel - Aarhus Universitet vil ikke foretage sig mere i den anledning.

For Dansk Magisterforening, der har ført sagen på Helmuth Nyborgs vegne, er afslutningen på sagen for en fagretslig sejr, fordi Nyborg er genindsat.

Nyborg: Konsekvens af nye ledelses-hierarki

Sagen begyndte tilbage i 2001, men ville næppe være nået så vidt under den gamle universitetslov, siger **Helmuth Nyborg**, der mener, at sagen ville stå ganske anderledes, hvis den var blevet bedømt af folk fra hans eget område:

”I det nye system har den lokale ledelse fået en i øjenfaldende magt. I mit tilfælde har det lodrette ledeshierarki vist sig meget effektivt. En ph.d.-studerende klagede til institutlederen, der gik direkte videre til dekanen. Tidligere skulle sådan en sag været rejst i fagråd, man ville have diskuteret den i institutråd eller hvad ved jeg – og dermed ville man have fået en mere bredspektret bedømmelse. Det nye system forringer væsentligt den enkelte forskeres sikkerhed.”

Hvor er grænserne for forskningsfriheden? Helmuth Nyborg udforskede intelligensens psykometri påviste, at mænd er klogere end kvinder

Kritisabelt undersøgelsesdesign

Rektors afgørelse i sagen fylder seks sider og citerer over fire sider fra anklageskriftet - i form af en rapport fra et ”sagkyndigt udvalg” bestående af tre forskere.

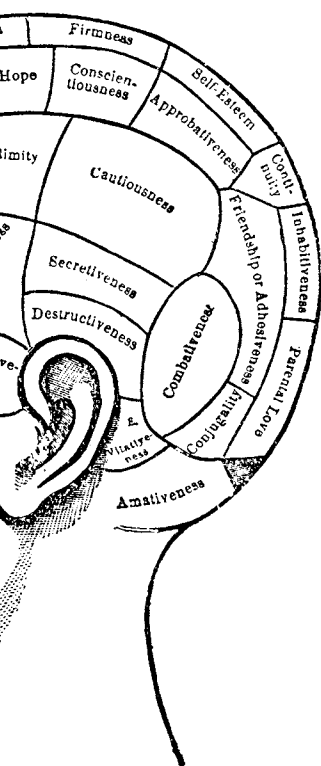
Ifølge rapporten har Helmuth Nyborg givet en stærkt utilfredsstillende beskrivelse af den måde hans undersøgelse er ”designet” på. Nyborg har også holdt for dårligt øje med undersøgelsen, mens den stod på. Blandt andet har han ikke diskuteret problemet med såkaldte ”drop-outs” - altså de deltagere i undersøgelsen, som er sprunget fra undervejs. Han har også brugt udregningsformler, der er åbenlyst forkerte, og som slet ikke kan bruges til det, de er brugt til.

Hertil kommer at Nyborgs forståelse for såkaldt ”faktoranalyse” er utilstrækkelig. I forbindelse med intelligensundersøgelserne optræder der 20 variable, der kan kombineres på forskellige måder. Men Nyborg kunne angiveligt ikke håndtere det. Mod slutningen af gennemgangen drager gruppen analogier til en simpel matematisk funktion på 9. klasses niveau og siger dermed *indirekte*, at selv matematik på dette niveau forstår Nyborg ikke. Hvad de skriver *direkte* er, at professor Helmuth Nyborg ikke behersker det såkaldte identifikationsproblem, ”der er en del af

vandt - og tabte

forsker er stadig dømt for groft fagligt sjud. Met under det gamle ledelsessystem, mener han

drede nogle grænser, da han ud fra er ...

grundpensum på flere samfundsvidenskabelige bacheloruddannelser."

Nyborg: Forkerte fagfolk

Helmuth Nyborg afviser al kritik. Den afspejler, hvad der sker, når fagfolk fra et fagområde, bedømmer metoderne på et andet – selv når de er tilgrænsende.

"Medlemmerne af udvalget er utvivlsomt dygtige forskere, men det går galt, hvis de ikke kender metodologien og traditionen indenfor intelligensens psykometri: For eksempel skriver de, at jeg bruger en formel, som man umuligt kan bruge i en given sammenhæng. Måske har de ret. Men jeg bruger den altså på en måde, som er beskrevet i den førende tekstbog på området, som er skrevet af verdens førende forsker på det her felt. Så den videnskabeligt, metodiske diskussion må de også tage med ham."

"De anklager mig for at sjudske i faktorberegningen. De siger, at jeg skulle regne data igennem med forskellige faktormodeller og sammenligne resultaterne. For det første vil det tidsskrift, som jeg publicerede i aldrig trykke den slags. For det andet er det for længst påvist i praksis, at de afvigelser man finder ved at bruge de forskellige metoder, er så små, at de ikke betyder noget. Og jeg kan henvise til den litteratur, der viser det. Atter

er det en diskussion, som de ikke kun burde tage med mig, men med alle eksperterne. Og når det gælder den mangelfulde beskrivelse af undersøgelsens design, så må jeg sige, at den er godkendt i et internationalt peer-review. Jeg ved af gode grunde ikke hvem, der har siddet i udvalget, men jeg formoder det er højt kvalificerede internationale forskere, og de har altså godkendt undersøgelsens design."

Nyborg: Disciplinærsag om faglig diskussion

Helmuth Nyborg vil ikke anerkende den omfattende kritik i anklageskriftet/rapporten fra det sagkyndige udvalg. Men dommen er afsagt. Og i modsætning til det almindelige retssystem, er der i appelsagen ikke taget stilling til skyldsspørgsmålet. Der er ikke foretaget en fornyet gennemgang af sagen, og rektor er ikke gået ind i det faglige:

"Jeg har henvist til redegørelsen fra det fagkyndige udvalg, der klart påpeger de metodiske svagheder. Det er en lægmands dom [som jeg har afsagt]. Indholdet må diskuteres af de faglige miljøer," siger rektor Lauritz B. Holm-Nielsen.

Men hvilke faglige miljøer?

"Problemet er, at man har taget en faglig diskussion og ført den over til at være en disciplinærsag," svarer Helmuth Nyborg: "En diskussion om valg af metoder, diskussioner om data. tolkning af data – som, jeg mener, har det bedst i et internationalt forskerforum."

Professoren, der fylder 70 år til januar og dermed går af på grund af alder, har valgt sidste udvej for at få omstødt dommen. Nemlig en klagesag. Denne gang ved i **Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU)**, som han håber, vil tage sagen op.

"Jeg venter at blive rensset for alle faglige anklager," siger Nyborg.

Dum, dummere

Og hvad var det så egentlig historien drejede sig om. Jo det der med en videnskabelig artikel, der peger på, at mænd er mere intelligente end kvinder – og kvinder dermed dummere end mænd. Bare en lille smule, sådan rent statistisk.

Det har afgørelsen i Århus ikke rokket ved:

"Jeg synes det er væsentligt at fastslå, at det sagkyndige udvalg ikke anfægter mine resultater. Når de regner tallene igennem, når de kvalitativt de samme resultater, som jeg gør," siger Helmuth Nyborg. Og bakkes op af rektor:

"Det er ikke projektets idé eller resultaterne, der anfægtes. Den diskussion må tages i det faglige miljø," slutter Lauritz B. Holm-Nielsen.

Folketingspørgsmål om lønninger

Vil Videnskabsministeren oplyse, hvorledes lønstigningerne til lederne skal finansieres?

Sådan lyder et af de spørgsmål, som FORSKERforums lønstatistikker over rektorlønninger og KUs dekanlønninger har affødt i Folketinget til Videnskabsministeren. SF'eren Morten Homann har et drilsk spørgsmål til, om de stigende lederlønninger vil smitte af på de menige medarbejdere:

"Mener ministeriet, at lønstigninger på 50 pct. afspejler det ændrede indhold i ledelsens funktion, og mener ministeren, det er et rigtigt signal at sende til universiteternes øvrige ansatte? (S7018).

Endelig spørger Per Clausen om det er "uacceptabelt", at KUs rektor nægter at oplyse, hvad der er kriterierne for fastsættelse af lønnen til universitetets dekaner. KUs rektor nægtede at oplyse de nærmere kriterier.

RUCs direktør og personalechef sagde op

RUCs direktør og personalechef sagde op samme dag i slutningen af august. Opsigelserne kommer efter en turbulent tid præget af ledelsesmæssige problemer. Kirdan har været i direkte konfrontation med en række institutledere, og han forlod Lars Kirdan sin stilling som universitetsdirektør pr. 1. oktober. Han har angiveligt fået et job i det private erhvervsliv.

Opsigelsen er angiveligt frivillig, men skete efter at hans professionalisme før sommerferien blev draget stærkt i tvivl. RUC's rektor Poul Holm og universitetsdirektøren beskrev i et særdeles kontroversielt internt notat RUC som umoderne og uorganiseret, og de kritiserede den tidligere ledelse for at efterlade universitetet med et markant

Direktørens opsigelse var ventet, idet det fatale notat skabte et troværdighedsproblem omkring direktør og rektor. Han fik det der lignede en mistillidserklæring for et par måneder siden, da han og Rektor blev tvunget til at trække notatet tilbage og da ledelsesforholdene på universitetet skulle undersøges af et konsulentfirma. Forinden skulle Kirdan angiveligt have fået frataget nogle af sine ledelsesmæssige beføjelser. RUC's bestyrelsesformand afviser dog, at bestyrelsen har fremtvunget Kirdans afgang. Dorthe Olesen afviste over for INFORMATION, at der under konsulentundersøgelsen fremkom belastende ting, eller at det er hans jobvaretagelse, der er årsag til, at Kirdan nu forlader sin stilling efter kun et år på posten.

»Det har ikke noget med undersøgelsen at gøre, det kan jeg roligt svare nej til. Vi har netop modtaget en lille statusrapport, og Deloitte er ikke kommet ret langt,« sagde hun, men medgav samtidig, at Kirdans opsigelse, er »usædvanlig«.

Det har ikke været muligt at få en kommentar fra Lars Kirdan selv.

Direktørstillingen blev først slået op i slutningen af september, så der hersker foreløbig et ledelsestomrum, som bl.a. skal udfyldes af rektor Holm. Men bestyrelsen har dog samtidig fået et nyt medlem, og det er en dygtig troubleshooter, nemlig tidligere DR-direktør Christian Nissen.

Stort lønhop til dekaner og

- på de store universiteter undtaget KU. Aarhus lægger sig i t
Og sundhedsvidenskabs dekaner og institutledere

De nye dekaner og institutledere udenfor KU har fået et drastisk løft i lønnen – mellem 35-55 pct. De følger hermed de markante lønstigninger som nogle rektorer og KU-dekaner har fået (Se FORSKERforum 196-197).

FORSKERforum har søgt aktindsigt i de nye lederlønnings på de store universiteter (KUs ikke med, idet institutlederløn pt. er under forhandling).

Det drastiske lønhop afslører først og

fremmest overgangen fra en den gamle, standardiserede lønskala til et individualiseret lønsystem. Nu skal lønnen afspejle forskellige faktorer: Universitetets status, hovedområdets betydning, antallet af ansatte, om lederen er professor eller lektor m.m.

Hvor de gamle dekan-lønninger varierede mellem 620.000-750.000 kr. (plus personlige tillæg), så ligger de nye imellem 843.000-1.100.000 kr. Det svarer til lønstigninger på 35-47 pct.

Og hvor de gamle institutledere varierede mellem 460.000-560.000 kr. (plus personlige tillæg), så varierer de nu mellem 683.000-925.000. Det svarer til lønstigninger på 40-55 pct. (Skønnet inkl. skøn over tidl. personlige tillæg, red.)

Niveauforskelle mellem universiteterne

Lønsammenligninger fortæller om niveauforskelle mellem de store universiteter. Aarhus topper lønstatistikken for dekanerne. Men tek/nat-dekanen i Aalborg er dog godt med – og i rivaliseringen med DTU er det interessant, at han får næsten 100.000 mere end de tre DTU-dekaner.

På institutleder-niveauet lægger DTUs sig i toppen, mens et par dekaner på små CBS'-institutter lægger sig i bunden.

Lønforskelle mellem universiteterne afspejler ikke nødvendigvis det *uformelle statushierarki* med de to store og gamle universiteter i toppen, de mellemstore i midten og de små nederst. Lønforhandlingerne er nemlig foregået isoleret på de enkelte universiteter, og disse har således ikke målt sig i forhold til hinanden.

Niveauforskelle mellem hovedområderne

FORSKERforums lønstatistik (nr. 197) viste sig en markant forskel mellem KU-dekanernes lønninger – som KU-rektoren ikke ville redegøre for - idet samfundsdekanen kun fik det samme i løn som dekanen på det teologiske minifakultet, og 300.000 mindre end den naturvidenskabelige ...

Der er tilsyneladende mere logik i de andres statushierarki: I toppen ligger sundhedsdekanerne, derefter naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora. Og nederst de små teologifakulteter.

Det er påfaldende, at nogle af de hårde samfundsvidenskaber, som oftest taler om rekrutteringsvanskeligheder på grund af lave universitetslønninger faktisk hører til de relativt lavtlønnede på CBS. Det gælder fx regnskab og revision, jura samt nationaløkonomi, men forklaringen er, at det er små institutter – og en væsentlig beregningsfaktor på CBS er netop institut-størrelsen.

På mange institutioner har instituttets størrelse tilsyneladende været et mål på, hvor vanskelig lederopgaven er – og hvad der skal

LØNSTATISTIK: Dekanlønnings og institutlederlønnings på de store universiteter (april 06-niveau)

Område	total løn (incl. pension)	Resultløn	tilbagegang
AARHUS			
Rektor	1.514.000	nej	nej
Dekaner			
Sundhed	1.100.000	nej	prof. lr.38
Naturvid.	1.052.000	nej	lektor
Samfund	1.000.000	nej	prof.
Humaniora	984.000	nej	nej
Teologi	914.000	nej	lektor
Institutledere			
Statskundskab	858.000	nej	prof.
Jura	858.000	nej	lektor
Økonomi	858.000	nej	prof.
... (Øvrige institutledere er endnu ikke færdigforhandlede)			

SDU*			
Område	total løn (incl. pension)	Resultløn	tilbagegang
Rektor	1.173.000	nej	nej
Dekaner			
Sundhedsvid.	969.000	?	?
Naturvidenskab	891.000		
Samfundsvid.	876.000		
Humaniora	834.000		
Institutledere			
Jura	752.000	?	?
Med. Biologi	826.000		
Sundhedstjeneste	747.000		
Idræt	747.000		
Matematik	809.000		
Fysik og kemi	809.000		
Biologi	752.000		
Biokemi / Molekyl.	810.000		
Mærsk / Produkttekn.	747.000		
Mads Clausen / Innovat.	773.000		
Miljø & Erhvervsøkon.	745.000		
Entrepenørskab / ledelse	745.000		
Marketing / Management	745.000		
Udvikling i Landdistrikt	752.000		
Statskundskab	745.000		
Kommunikat. & Inform.	747.000		
Filosofi, Pæd. & Rel.	747.000		
Litteratur, Kultur, Medier	747.000		
Historie	747.000		
Sprog & Kommunikation	747.000		
Økonomi & Ledelse	745.000		

* SDUs har oplyst lønoplysninger, men nægtet aktindsigt i ansættelseskontrakter.

instituttledere

Åbningen af statushierarkiet.
Hvordan får de mest

være lønniveauet. På Syddansk har det dog udmøntet sig i relativt ensartede lønninger med enkelte favoriseringer på sundheds- og naturvidenskab.

Aalborg: Professor fik 80.000 mere på sin titel

På Aalborg Universitet ligger institutlederlønningerne på relativt samlet niveau. Det kan måske overraske, at ingeniør-instituttledere ikke får mærkbart mere i løn end de andre hovedområder.

I Aalborg skiller et enkelt institut sig dog ud – Historie, internationale studier og samfundsforhold – med knap 80.000 kr. mere end de øvrige. Det er samfundsdekan **Allan Næss Gjerding**, som har forhandlet den løn og han forklarer: ”I udgangspunktet er lønningerne forhandlet en blok. Institutterne indgår i et samlet ledelsesteam, så det er naturligt, at lønningerne ligger på samme niveau”.

”Men med en enkelt institutleder er der sket en parallelforskydning. Institutlederkredsen spillede faktisk selv ud med, at Ulf Hedetoft skulle have lidt mere, fordi han er professor og den lønforskel skal han have med over”.

Men arbejdet som institutleder er vel det samme, om man er lektor eller professor?

”Ikke helt. Jeg lægger meget vægt på, at institutlederne ikke bare skal være administratører, men også forskningsledere, fordi de ikke vil opnå ledelsesmæssig legitimitet blandt de ansatte, hvis de ikke er forskningsaktive. Og derfor er det rimeligt at Hedetofts særlige professor kvalifikationer belønnes”, slutter dekanen.

CBS-ektor: Lederkvalifikationer og ikke professortitel ...

På CBS i København har der været to kriterier i spil, dels instituttets størrelse og dels institutlederens titel. Professorer er dermed blevet belønnet for deres titel. Den politik har ikke ubetinget opbakning blandt institutleder-ektorerne:

”En institutleders forpligtelser er de samme, om man er professor eller lektor. Og nok er en professor en indikation på, at personen er bedre forskningskvalificeret end en lektor. Men hvad angår institutlederposten burde dette ikke belønnes automatisk. I et moderne aflønningssystem vil det derimod være lederkvalifikationerne, som er afgørende og disse burde vurderes og belønnes individuelt. Der er jo ingen logik i, at en professor pr. automatik er en bedre leder end en lektor...”, lyder en lektorkritik af den mekanik.

jø

Område	total løn (incl.pension)	Resultat	tilbagegang
AALBORG			
Rektor	1.312.000	nej	Professor
Dekaner			
Tek-nat	1.059.000	nej	Professor
Samf.	898.000	nej	?
Hum.	898.000	nej	?
Instituttledere			
1. Sociologi / Organis.	760.000	nej	lektorat
2. Økonomi-pol-forvalt.	760.000	nej	lektorat
3. Erhvervsstudier	760.000	nej	lektorat
4. Historie, samfund	851.000	nej	prof.
5. Byggeri/lanlæg	744.000	nej	lektorat
6. Medieteknologi	713.000	nej	lektorat
7. Esbjerg Tekniske	760.000	nej	lektorat
8. Elektro. Syst.	760.000	nej	lektor
9. Produktion	775.000	nej	lektorat
10. Uddannelse / Læring	760.000	nej	lektorat
11. Kommunikation	760.000	nej	lektorat
12. Sprog / Kultur	760.000	nej	lektorat
13. Fysik & Nano	744.000	nej	lektorat
14. Energiteknik	744.000	nej	lektorat
15. Maskinteknik	744.000	nej	lektorat
16. Datalogisk	760.000	nej	lektorat
17. Matematik	712.000	nej	lektorat
18. Kemi / Miljø Biotek.	760.000	nej	lektorat
19. Arkitektur	712.000	nej	lektorat
20. Samfundsudvikl.	792.000	nej	professor?
21. Sundhedsvid.	744.000	nej	lektorat

DTU**			
Rektor	1.372.000	nej	nej
Dekaner			
Civilingeniør	967.000	fortroligt	fortroligt
Diplomudd.	967.000	fortroligt	fortroligt
Forskningsdekan	967.000	fortroligt	fortroligt
Instituttledere			
Fysik	862.000	fortroligt	tilbagegang
Matematik	862.000	fortroligt	tilbagegang
Kemiteknik	862.000	fortroligt	tilbagegang
Miljø	925.000	fortroligt	nej
Kemi	925.000	fortroligt	nej
Biocentrum	925.000	fortroligt	nej

** DTUs aktindsigts-oplysninger er ukomplette. Det fremgår ikke, om det apr. 2006-tal. DTU har opgivet et totalbeløb for hver og har nægtet aktindsigt i ansættelseskontrakter.

CBS – Handelshøjskolen i København			
Rektor	1.294.000	?	lektorat
Dekaner			
Erhvervsøkonomi	843.000	konstitueret	
Sprog m.m.	866.000	+ ca. 55.000	fratrædelsbeløb???
Instituttledere			
Ledelse, Pol, Filosofi	766.000	+ ca. 35.000	lektorat
Interkultur Kom	778.000	+ ca. 35.000	lektorat
Industriøkonomi	733.000	+ ca. 35.000	lektorat
Regnskab/Rev.	701.000	+ ca. 35.000	lektorat
Afsætningsøkon.	734.000	+ ca. 35.000	lektorat
Jura	701.000	+ ca. 35.000	lektorat
Finansiering	732.000	+ ca. 35.000	prof.mso
Nat.økonomi	701.000	+ ca. 35.000	prof.mso
Informatik	745.000	+ ca. 35.000	prof. lr.37
Organisation/soc.	767.000	+ ca. 35.000	prof.mso
Prod.lerhvervsøkon.	768.000	+ ca. 35.000	prof.lr.38
Økonom/Virksomhedsled.	771.000	+ ca. 35.000	prof.
Kultur&Komm.	741.000	nej	lektorat
Int.Sprog	687.000	nej	lektorat

*** Resultatlønnen på CBS udgør max 7,5 pct. af basislønnen.

Kilde: Aktindsigt på de enkelte universiteter. Afrundede tal

Forsker og underviser? Cand.scient. eller fra humaniora?

Så er DM din fagforening. Vi er specialister på universitet og sektorforskning og kan rådgive dig, hvad enten du er undervisningsassistent, ph.d.-ansat, seniorforsker eller professor. Faglige konsulenter står hver dag klar til at hjælpe DM's 6500 medlemmer ansat inden for forskning, formidling og videregående uddannelse med spørgsmål om love, regler, løn og ansættelse.

DM præger den offentlige debat om forskning og videregående uddannelse – gennem debattmøder, i medierne og ved konferencer.

Du kan blive en del af fællesskabet – og få dine kolleger med. Sammen kan vi sikre bedre vilkår, et godt arbejdsmiljø og ordentlige overenskomster.

DM giver dig også:

- faglige netværk
- karriererådgivning
- efteruddannelse og fyraftensmøder
- FORSKERforum, Magisterbladet og adgang til www.dm.dk samt jobannoncer på magisterjob.dk
- kontante medlemsfordele, fx forsikring, bank, magasiner og bøger

Kontingent for fuldtidsansatte (over 18 t/u) er 1.082,25 kroner pr. kvartal.

Dine faglige konsulenter hedder

- på universiteterne: Lotte Espenhain Møller, Laila Skoubo og Jens Vraa-Jensen.
- på sektorforskning, forskning og formidling: Tommy Lorichs Hansen, Ingrid Torbensen og Øjvind Vilsholm.

DM – fagforening for højtuddannede · Telefon 3815 6600 · dm@dm.dk · www.dm.dk

Slut med mekanisk solidaritet

To arbejdsmarkedsforskere overvejelser over fagforeningernes betydning for universitetsansatte.

"Da jeg flyttede hjemmefra sagde min far: Husk at købe en brandalarm, gå til tandlæge og at melde dig ind i en fagforening."

Så enkelt var det engang. Kvinden, der fik det velmente faderlige råd med på vejen, er den i dag 33-årige **Pernille Tanggaard Andersen**. Hun blev siden hen sociolog og ph.d., hun har forsket i arbejdsmarked og fagforeninger, og har i den forbindelse gjort sig overvejelser over, om det var det rigtige råd hun fik.

For hvad skal vi egentlig med fagforeninger – disse bureaukratiske kolosser, der forsvarer *altmodiske* begreber som solidaritet og fællesskab – i en tid hvor individet for længst er sat fri, og hvor ikke mindst akademikere tilhører en elite, der er i stand til at stå på egne ben.

"Den mekaniske solidaritet holder ikke længere," som en anden arbejdsmarkedsforsker, professor fil.dr. Jørgen Steen Madsen, 60, udtrykker det. Og det gælder i sær de unge, som i stigende grad vælger at stå udenfor.

Mindske personafhængigheden

Ifølge Pernille Tanggaard Andersen, der er ansat som adjunkt ved Folkesundhedsvidenskab ved SDU har vi i det daglige en tendens til at overse deres vigtigste funktion:

"Fagforeningernes kerneområde er stadig løn og arbejdsvilkår - barselsordninger, pension alt det der står i de overenskomster, som de forhandler. Problemet er blot, at vi glemmer det. Når vi stiger tre løntrin, tænker vi ikke over, hvem det er, som har forhandlet det hjem. Det er skjult i det daglige, men når man studerer arbejdsmarkedet, er det det, som står stærkest."

I hendes terminologi er fagforeninger med til at *mindske 'personafhængigheden'*:

"Jeg har set fænomenet på arbejdspladser,

hvor meget forhandles decentralt. Man bliver afhængig af enkeltpersoner, typisk en mellemlider. Det kommer til at dreje sig om den personlige kemi, og så man må blot håbe på at mellemlideren kan lide en. Ellers er man prisgivet. Man ser det på mange moderne arbejdspladser med human resource-ledelse, hvor de faglige organisationer knapt er repræsenteret, og HR afdelingerne taget over. Når medarbejderne skal forhandle løn, eller hvis der er problemer med sygdom, eller hvis de skal aftale noget omkring barselsvilkår, så er de afhængige af forholdet til en enkelt person, som regel den nærmeste foresatte. Når fagforeningen og tillidsrepræsentanten er inde i billedet, så er der faste rammer og kriterier," siger adjunkt Pernille Tanggaard Andersen.

Free-riders - gratisterne

Hun kommer også ind på den individuelle del af fagforeningsmedlemskabet: "*Den kan være god at have, når man kommer i klemme.*"

Spørgsmålet er så, om det er mere end 4000 kroner om værd om året? Det er, hvad det typisk koster at være medlem:

"Det må være en afvejning for den enkelte. Hvis man mener, man er uundværlig, hvis man mener, der ikke kan ske noget, hvis man mener, man ikke bliver syg og hvis man er overbevist om, at man ikke kommer i konflikt med virksomheden, så er der ikke sådan set ikke nogen grund til at melde sig ind. Og i øvrigt kan man jo også godt bruge fagforeningen, selv om man ikke er medlem. Hvis man ringer og har brug for hjælp, så siger de sikkert 'meld dig ind'. Og så hjælper de, de vil jo gerne have medlemmer," siger adjunkt Pernille Tanggaard Andersen.

Noget andet er, at man som offentlig ansat ikke kan undgå en afhængighed af

fagforeningen - uanset om man er medlem eller ej. Offentlige arbejdspladser som for eksempel universiteterne er dækket af fælles, kollektive overenskomster, som alle er underlagt - selv hvis de foretrækker at stå udenfor fagforeningen

Medlem eller ej: Man har del i de goder og rettigheder, som fagforeningen har forhandlet hjem på medlemmernes vegne, men man har på den anden side ikke mulighed for at skaffe sig ekstra fordele uden om fagforeningen.

Det professionelle fællesskab

Så hvorfor ikke bare spare de mere end 4000 om året?

"Det er det berømte 'free rider' problem," siger professor Jørgen Steen Madsen fra Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier (FAOS) på KU: "I Danmark har vi område-overenskomster, der gælder for alle uanset hvad. Så hvis man ser på rationalet fra den enkeltes side, så er der ingen grund til at melde sig ind. Forudsætningen er, at tilstrækkeligt mange går ind i foretagendet til at støtte rettighederne. Så går det nok alligevel alt sammen."

Jørgen Steen Madsen peger endelig på et væsentligt argument for fagforeningen: "Det professionelle fællesskab. Professionstillknytningen, altså den identitet man får gennem medlemskabet af en faglig organisation. Og det er derfor organisationsgraden er højere blandt akademikere end hos 3F eller HK. Jeg ved godt at ordet '*standsforening*' bruges som skældsord nu om dage. Men det er et kæmpe fordel for faglige organisationer, når det ikke kun drejer sig om løn- og arbejdsforhold, men også om det faglige fællesskab, om uddannelsesfællesskab."

TKW

Natur, miljø og videnskab - det er Jordbrugsakademikerne

Jordbrugsakademikerne (JA) er foreningen, der organiserer alle med en akademisk uddannelse inden for jordbrug, natur, miljø, landskab, energi og fødevarer - men også kandidater med nærliggende faglige specialiseringer fx økonomi og bioteknologi.

Naturligvis er det en vigtig opgave for JA at yde rådgivning og støtte i organisatoriske eller juridiske problemstillinger. JA har ført flere sager for ph.d.-studerende og indgået aftaler om aflønning.

Herudover gør JA en stor indsats for at udvikle og vedligeholde de faglige fællesskaber for de godt 5.500 medlemmer. Vi støtter adskillige netværk praktisk og økonomisk - blandt andet "Danmarks Jordbrugsvidenskabelige Ph.d.-forening", som JA også sekretariatsbetjener. Foreningen afholder faglige og sociale arrangementer og bestyrer en studiefond.

JA er en aktiv medspiller i det enkelte medlems kompetence- og karriereudvikling. Blandt andet tilbyder vi personlig vejledning fra sekretariatet ved jobsøgning og pleje af din karriere.

Jordbrugsakademikernes medlemmer betjenes af ca. 40 medarbejdere i sekretariatet på Emdrupvej i København. Disse medarbejdere

betjener en række andre foreninger - blandt andet Den Danske Dyrlegeforening.

Tilbud og fordele:

- Bistand og rådgivning
- Støtte til karriereudvikling
- Kursusstøtte og legater
- Faglige magasiner
- Konferencer og debattmøder
- Faglige og sociale netværk
- Billige feriehus, forsikringer og rabatorninger

Et medlemskab af JA koster ca. 1.200 kr. pr. kvartal inklusive medlemskab af Danmarks Jordbrugsvidenskabelige Ph.d.-forening.

Yderligere oplysninger på www.jordbrugsakademikerne.dk. Har du spørgsmål, er det også muligt at kontakte forhandlingskonsulent, cand. agro. Anders Højgaard mail ah@jordbrugsakademikerne.dk

- dit naturlige valg

Er du forsker eller underviser på det samfundsvidenskabelige område?

Vil du have hjælp til at håndtere dine løn- og ansættelsesvilkår inden for det samfundsvidenskabelige område, så meld dig i DJØF...

"Vi kræver bedre og kortere karriereveje til de unge på forskningsområdet. Vi skal have genindført, at man går lige fra et adjunktur til en fast lektor-ansættelse, efter en positiv faglig bedømmelse af adjunkturforløbet ...

"Vi har som mærkesag, at der bliver bedre normering på undervisningssiden og på forskningsområdet - og at der hermed sker en sikring af forskningsfriheden og -tiden ...

"Og så kræver vi mere i løn til forskere og undervisere, som er sakket agterud ...

Rådgivning om løn og ansættelse:

DJØF giver alle medlemmer en personlig rådgivning om løn og ansættelse. Der gives gode råd inden jobsamtaler og individuelle kontrakter nærlæses. Hvis, der kommer påtaler, advarsler eller frysingstrusler er DJØF naturligvis også til rådighed.

Politisk interessevaretagelse:

Når det gælder de UFU-ansattes politiske varetagelse af løn- og ansættelsesvilkår er det UFO-udvalget, der har det afgørende ord. Udvalget består af:

Marius Lyhne-Knudsen, Arkitektskolen i Århus
Lise Lyck, CBS
Peter Fristrup, KVL
Ole Hagh, HHÅ
Mich Tvede, KU
Karin Buhmann, RUC
Jørgen Jessen, SDU
Karsten Boye Rasmussen, SDU
Jørgen Stamhus, Aalborg Universitet
Niels Jørgen Relsted, Aarhus Universitet
Mogens Ove Madsen, Aalborg Universitet (formand for udvalget)

Danmarks Jurist- og
Økonomforbund
Gathersgade 133 . Postboks 2126
1015 København K
Tlf. 33 95 97 00 . Fax 33 95 99 99
djoef@djoef.dk . www.djoef.dk

DJØF's Jobunivers:

Her kan man finde sit drømmejob ved at tilmelde sig jobagenten ved at oprette et CV.

Job og Karriere:

Uanset om man er studerende eller nyuddannet eller ønsker at komme videre i karrieren hjælper DJØF med rådgivning og arrangementer om karriere og kompetence.

Arrangementer:

Som medlem får man fri adgang til en lange række spændende foredrag, kurser og møder rundt om i hele landet. Hvis man selv har en ide til et arrangement, kan man få støtte hertil fra DJØF

Kontante fordele -DJØF Xtra:

DJØF har forhandlet sig til en række rabatter og favorable tilbud så som forsikringer, indkøb, fritid, rejser og biltilbehør. Som eksempler kan nævnes 25% rabat hos Codan, 25% rabat på køb af visse typer af Vordingborgkøkkenet, 9% rabat ved middag på Baronens restaurant og købes der kød hos Suhr er der 10% rabat.

DJØF's forlag og efteruddannelse:

Der gives medlemsrabat på begge dele

Kontingent:

Studerende 149 kr pr kvartal
PhD-studerende 592 kr pr kvartal
Adjunkt/lektor 976 kr pr kvartal

Den faglige konsulent på UFO-området er Mette Kriegel Skovrup på tlf. 33 95 99 33

Se de sidste nyheder på
www.forskerforum.dk

Anvendt svineforskning

- vil gerne korrigere pressens skræmmehistorier

MÅNEDENS FORSKER

Dyrlæge, ph.d. Helle Stege fra KVL er i denne måned repræsentant for de menige forskere. Hun er uddannet epidemiolog og er lektor i svinesygdomme ved Institut for Produktionsdyr og Heste.

Hun er medlem af DDD – Dyrlægeforeningen – som organiserer ca. 3800 dyrlæger, hvoraf 255 er forskere og modtager FORSKERforum. Blandt de 255 er flertallet kvinder så her præsenteres en af dem:

Hvad laver du for tiden?

“For tiden underviser jeg mest. Nogle dage fra morgen til aften. Desuden er jeg med til at efteruddanne svinefagdyrlæger.

Hvad med forskningen?

“Den drejer sig om udvikling af rådgivningsværktøjer til praktiserende svinedyrlæger. Brug af registerdata til opgørelser af effektivitet og produktivitet for den enkelte landmand, og forslag til måder at forbedre indtjeningen på - uden at øge medicinforbruget eller gå på kompromis med dyrevelfærden.

Meget anvendelsesorienteret forskning. Som eksempel kan nævnes opgørelser af slagtevægte og kødprocenter fra slagteriernes afregninger. Traditionelt har man primært fokuseret på gennemsnit, men i virkeligheden afregnes svinene jo enkeltvis og et pænt gennemsnit kan derfor dække over en meget stor spredning på vægt og kødprocent dyrene imellem. Dette kan koste landmanden mange penge, da man får fradrag hvis grisene vejer over 82 kg

Helle Stege

(slagtevægt) og tillæg hvis deres kødprocent er 60 eller mere. Beregnet per gris. For nogle landmænd er tabet så stort, at det kunne være fordelagtigt at ansætte en medhjælp udelukkende til at veje grisene, så de kom til slagtning på det rigtige tidspunkt.

Hvilken fagbog har betydet meget for dig?

“Ingen tvivl: *Epidemiologic Research - Principles and Quantitative Methods* af Kleinbaum, Kupper og Morgenstern. Mens jeg studerede lå den under hovedpuden i ugevis, og selv i dag, hvis du vækker mig midt om natten, kan jeg citere lange passager udenad...

Hvilke tabuer er der indenfor dit fag?

“Ikke nogen jeg støder på i min hverdag. Der er varme emner som dyrevelfærd og medicinforbrug. Men det er jo noget vi alle sammen snakker om. Som fagfolk vil vi gerne korrigere de skræmmehistorier, som pressen kommer med. For eksempel

at danske svin strutter af penicillin, når sandheden er at vores medicinforbrug i international sammenhæng er lav. Så jeg føler mig ikke underlagt nogen tabuer, og jeg føler det vigtigt at kunne bevare den faglige integritet.

Hvordan bliver man god på dit felt?

“Man skal først og fremmest gøre sig umage. For eksempel ofrede jeg megen fritid på min ph.d. Men det gælder vel overalt.

Desuden kræver det gode kolleger og en god branchekontakt, så man ikke bare sidder bag skrivebordet og finder på noget. Jeg tror at de fleste, der arbejder med besætningsundersøgelser, har prøvet at udarbejde et spørgeskema, som viste sig at passe meget dårligt til de faktiske forhold i stalden.

Hvis du var Videnskabsminister?

“Jeg ville blandt andet sørge for forskningsmidler til de alternative muligheder. Hvis man ikke vil have medicin, fint, men så må man forske i alternativerne, for eksempel vaccination. Og så mener jeg, at man ikke skulle lade pressen styre så meget. For eksempel er det tåbeligt, at vi bruger så mange penge på at opretholde et beredskab mod BSE (kogalskab, red.), når vi reelt ikke har sygdommen. Pengene kunne i stedet bruges til forebyggelse og sundhed.

Hvad vil du gerne læse i FORSKERforum?

“Måske spændende cases om forskning.

Den Danske Dyrlægeforening

Den Danske Dyrlægeforening (DDD) er en faglig organisation for den danske dyrlægestand. De godt 3.800 medlemmer tæller praktiserende dyrlæger og dyrlæger ansat i den offentlige sektor og i privatsektoren fx i lægemiddelindustrien. Dertil kommer dyrlægestuderende og pensionister.

En vigtig opgave for DDD er at yde rådgivning i organisatoriske og juridiske spørgsmål samt varetage medlemmernes økonomiske interesser inden for de forskellige faggrupper. Således også for ph.d.-studerende – blandt andet ved at øve indflydelse i offentlige bevillingssystemer og løfte ansatte ph.d.-studerendes aflønning, således at aflønningen under studiet kan stå i et fornuftigt forhold til den løn, man oppebærer som ansat under stillingsstrukturen i den »almindelige« overenskomst.

Et andet kendetegn for DDD er, at det er en politisk aktiv forening. Dyrlægeforeningen arbejder på en lang række fronter i samarbejde med fx erhverv, faglige organisationer og politikere for at sikre indflydelse både på lovgivningen, der har indflydelse på danske dyrlægers arbejdsliv, og de mærkesager, dyrlægeforeningen arbejder for. Desuden har DDD en række internationale aktiviteter.

Fagligheden er i centrum i DDD. Blandt andet tilbyder foreningen via kursusvirksomheden DDD-Kursus, efteruddannelsesaktiviteter i form af et udvalg af fagdyrlægeuddannelser og korte kurser.

Den Danske Dyrlægeforenings medlemmer betjenes af 40 medarbejdere i sekretariatet, der har til huse på Emdrupvej 28A på Østerbro i København. DDD har sekretariatsfællesskab med Jordbrugsakademikerne - tilsammen betjener sekretariatet godt 11.000 medlemmer.

Tilbud og fordele

- Juridiske bistand og rådgivning
- Inspiration og hjælp til karriere- og kompetenceudviklingen
- Fagligt fundament
- Faglig opdatering
- Netværk
- Mulighed for indflydelse
- Kontante rabatter

Hvad koster det?

Et medlemskab af Den Danske Dyrlæge forening koster cirka 1.800 kr. pr. kvartal.

Yderligere oplysninger om medlemskab på www.ddd.dk. Har du spørgsmål, er det også muligt at kontakte forhandlingskonsulent, cand. agro. Anders Højgaard mail ah@ddd.dk.

Sander medansvarlig i lovbrud

DTU skal nok opføre sig ordentligt i fremtiden og "forelægge udkast til udviklingskontrakt til drøftelse i akademisk råd inden den endelige behandling i bestyrelsen". Det lover DTUs ledelse efter at man ikke fulgte den procedure ved den netop underskrevne udviklingskontrakt og efter indtil nu at have afvist at have nogen pligt til at gøre det.

Men DTUs ledelse blev tvunget til at ændre procedure efter at DTU-studerende klagede til Videnskabsministeriet over, at DTUs ledelse ikke respekterer universitsloven og at ledelsen manipulerer med procedurer og beslutningsprocesser.

Klagen fik Videnskabsministeriet til at lægge pres på DTU-ledelsen, som derfor pludselig ændrede signaler. DTU-ledelsen hjalp dermed Helge Sander ud af en slem klemme, fordi ministeren hermed kunne undlade at tage stilling til det principielle i sagen:

"DTU-ledelsen vil forelægge i fremtiden og Videnskabsministeren gør dermed som om der ikke er noget problem. Men det er intetsigende og ansvarsforflygtigende, for Sander tager som lovgiver hermed ikke stilling til, om universitsloven kræver en forelæggelse og om DTU har brudt loven og står til en irrettesættelse", siger SF'eren Morten Homann, som i månedsvis har bedt ministeren udlægge lovens bogstav. "Med sin passivitet er ministeren medansvarlig for de lovbrud som sker, når universitslovens bogstav og intention ikke overholdes".

Ministeren har slået flere kolbøtter i sagen (se FORSKERforum 197 - sept.). Først udtalte Universitetsstyrelsen, at udviklingskontrakter ikke behøver at forelægges i Akademisk Råd. Så korrigerede Sander i Folketinget til, at kontraktudkastet skal forelægges rådet til "åben drøftelse på universitetet" (S5426). Og i tredje omgang fortrød ministeren og gik tilbage til den første fortolkning (S5361).

Homann mente at disse kolbøtter ikke afklarede sagen. Han krævede derfor svar på, hvilke af de to svar, der var udtryk for fejlinformation af Folketinget – hvilket er en meget alvorlig ting for en minister.

Videnskabsministeren svarede ikke på spørgsmålet, men henviste stort set til, at kun den fremtidige praksis kan fortælle, hvad der er lovgrundlaget – og det svar kalder Homann for helt ansvarsforflygtigende. Han har derfor stillet sit fjerde spørgsmål i sagen:

"Vil ministeren i forlængelse af sine besvarelser af spørgsmål nr. S 5088, S 5361 og S 5920 uddybe, hvorledes sætningen »Rektor igangsætter arbejdet med udviklingskontrakten, som herefter fastlægges af bestyrelsen efter åben drøftelse på universitetet, herunder i akademisk råd«, der fremgår af bemærkningerne til universitslovens §10, kan læses, således at det ikke er påkrævet at forelægge udviklingskontrakten for akademisk råd?

Vil regeringen have betalingsuddannelser

I forlængelse af FORSKERforums artikel (nr. 197 – sept.) er Videnskabsminister Helge Sander blevet bedt om at bekræfte for Folketinget, at Bertel Haarder i OECD taler varmt for betalingsuddannelser:

"Vil ministeren bekræfte, at undervisningsministerens udtalelser på et OECD-møde i juni måned 2006 (jf. undervisningsministerens svar på spørgsmål nr. S 6552), hvor han gav udtryk for, at den mest sandsynlige og ønskværdige udvikling for universiteterne var et scenarie baseret på studenterbetaling på alle videregående uddannelser, adskillelse af forskning og uddannelse, samt at institutionernes primære fokus skulle være konkurrence på et internationalt marked, er i strid med regeringens politik, og oplyse, hvordan han vil sikre, at OECD bliver bekendt med regeringens officielle politik?(spm. S6883)

FORSKERforum.dk

Se de sidste nyheder på
www.forskerforum.dk

KONKURRENCE. Prehn og Sander varmede med duellen op til det næste halve års finanslovsforhandlinger ved et duelmøde på Aalborg Universitet i midten af december. Regeringens forslag for 2007 afsætter 2 mia. kr. til forskning, uddannelse, innovation og iværksætteri i 2007, hvoraf mindst 1 mia. kr. skal bruges på 'forskning'. Et stort konflikttema er, hvor mange af de nye forskningspenge, der skal 'konkurrence-udsættes'? I dag fordeles 63-65 pct. af forskningsmidlerne som basismidler til universiteter og forskningssystem, men den procentsats vil Regeringen have ned på 50 pct. - hvor Socialdemokraterne mener 70 pct.

DM – fagforening for højtuddannede

DM inviterer til debatmøde på CBS og AAU

Den stigende kommerialisering af universiteternes uddannelse og forskning

DM – fagforening for højtuddannede er igen i efteråret 2006 vært ved flere debatmøder på universiteterne. Emnerne for debatten vil blandt andet være den nye universitetslov, samarbejde med erhvervslivet og samarbejdskontrakter mellem universitet og virksomheder, patentering i forhold til åben publicering, vilkår for Ph.d. og erhvervsPh.d., løn- og ansættelsesvilkår for forskere og andre akademisk ansatte samt betydningen af de kommende fusioner og oprettelse af elite-universiteter.

Debatpanelerne vil repræsentere det enkelte universitets ledelse og bestyrelse. Fra DM deltager formand Ingrid Stage og formanden for Universitetslærerlandsklubben i DM, Leif Søndergaard.

- **AAU onsdag 8. november 2006 kl. 15-18**
- **CBS torsdag 9. november 2006 kl. 15-18**

Debatmøderækkerne er åbne for alle og deltagelse er gratis. Flere informationer og tilmelding på www.dm.dk/debatmode

Reformtempo: Ketchuppen spruttede ud

- med forskning og universiteter, lyder

Regeringen har lavet den ene reform efter den anden siden 2001. Det er gået stærkt – og måske for stærkt, siger nogle af topdeltagerne i processen

"Jeg var en af dem, som har støttet reformer. Der skulle luftes ud, brydes med vaner og magtstrukturer. Men jeg er overrasket over, så meget der er sket på kort tid – *for meget*. Ketchuppen spruttede ud af flasken. Murens fald. Pludselig ramlede korthuset, der var ingen bolværk tilbage. Sidst er reformer nærmest et mål i sig selv, hvor fusionerne er udartet i det groteske", siger en centralt placeret person i den danske forskningsverden.

Forskerverdenen har set vantro og passivt til, mens deres rammebetingelser siden år 2000 er blevet drastisk reformeret. Og processen er slet ikke slut, den er til *løbende forhandling* – og derfor er der ingen, som vil have deres navn frem, da det kunne få uønskede konsekvenser for deres stilling eller forhandlingsposition.

FORSKERforum har talt med folk i politiske og forskningsmæssige miljøer for at opspore, hvad og hvem der ligger bag disse års reformer.

Reformerne fik sit eget liv

I FORSKERforums research går et enkelt navn igen blandt folk med historisk kendskab til de sidste ti års forskningspolitik: Den tidligere departementschef Knud Larsens. Han blev den første departementschef i Forskningsministeriet i 1992-2000. Han lagde de politiske og strukturelle *spor* for reformerne. Men det måske ikke helt, som Larsen havde tænkt.

"Knud Larsens reform-tanker er faldet noget anderledes ud, end han tænkte dem, tror jeg. Han ville have styrket ledelse, men universiteternes bestyrelser blev helt forkert sammensat. Politikerne pressede på for at få erhvervsfolk ind i toppen. Så universiteterne satte en mælkedirektør og lignende typer ind. Folk som universiteterne vurderede som 'uskadelige'. Flinker folk, men ikke egentlige topfolk med dybere kendskab til videnssektoren eller universiteterne. Man fik ændret strukturen, men spørgsmålet er om topniveauet blev professionaliseret", spørger en af dem, som har været med i systemet siden Knud Larsens dage og som har indgående kendskab til Knud Larsens tankegang.

Betænkelig grænse

Universitets- og forskerverdenen har oplevet universitetsreform, forskningsråds-centralisering, sektorforskningsnedlæggelser og nu fusioner. Og reformhastigheden gør folk

stakåndede:

"Jo, reformerne er gået for langt, og det er ikke den endelige løsning. Om nogle år bliver der justeret på regimet. Det er drevet for vidt på nogle områder. Konkurrence er udmærket, men det må ikke tage for mange af ressourcerne. Samarbejde med erhvervslivet er udmærket, men som et stort succeskriterium er det farligt, fordi det fører til kortsigtede prioriteringer og driver forskningen i en bestemt retning", siger en af de topembedsmænd, som har været med til at bane vejen for reformerne.

Og en anden rektor siger: "Det var nødvendigt med reformer. Men jeg er overrasket over, at det er gået så hurtigt. Det nærmer sig nogle betænkelige grænser, hvor noget snart skal justeres. I dag er der megen politisering og forhandling, så universiteternes vilkår er usikre. Der er nok kommet for meget erhvervsindflydelse, såvel i universiteternes dispositioner som i programpolitikken m.m."

Helt galt i fusionsbølgen

"Fusionsprocessen er ikke båret af saglighed, så hvis jeg skal skyde på Regeringens motiv, så bliver det, at man vil *demonstrere handlekraft* på et område, som ikke har den store befolknings interesse", lyder flere vurderinger af den aktuelle fusionsplan.

"Hvis der har været en masterplan bag universitetsreformen m.m. så er fusionsdelen i hvert fald kørt fuldstændig af sporet. RISØ fik ånden ud af flasken, og det passede Regeringen godt. Men hvis Regeringen plan så var, at der skulle laves et superuniversitet med DTU i spidsen, så havde de helt undervurderet, at få institutioner ønsker at komme ind under DTU-topstyring eller en ren teknisk dagsorden", tolker flere kilder i eller uden for universiteterne.

"Det satte taktiske spil i gang, hvor fravalg af DTU dikterede processen for mange. DTU har en aggressiv ledelse, dygtig på sine egne præmisser. Men de lukker processen, fordi de vil være storebror. Derfor tilmelder Farmaceutuniversitetet og KVL sig et sted, hvor det ikke gør ondt: KU!

Og det har sat Regeringen i en frygtelig klemme, for nu bliver hverken superuniversitetet eller det store fødevareruniversitet (KVL m.fl.) til noget", siger en universitetsleder, som er *fornøjet* over, at dele af fusionsprocessen er strandet.

"Videnskabsminister Helge Sander er så svag en minister og han ved så lidt om området, at det ikke kan være ham, som styrer. Det giver embedsmændene en norm magt til at centralstyre helt ned i detaljen ud fra, hvad de ønsker eller hvad de tror, regeringen gerne vil have", sagde et bestyrelsesmedlem til FORSKERforum (nr. 189).

Det var en ringeagtende ytring overfor Helge Sander, og en grov anklage mod embeds-korpset for at politisere. *Men hvad har egentlig været Sanders rolle?*

Som person er han langt fra uvæsentlig. De store reformer siden 2000 er gennemført i Helge Sanders ministertid. Alle FORSKERforums kilder er dog enige om, at han og VK-regeringen profiterede på forarbejderne. Reformideerne lå i skuffen i ministeriet, da Sander tiltrådte. Og politisk havde socialdemokratiske forskningsministre – Frank Jensen og Jan Trøjborg - banet vejen.

Da Sander indviede et horoskop ...

Sander får skudsmål som en venlig og velmenende mand. Politisk-ideologisk læner han sig op ad regeringens stærke mænd, Statsministeren og undervisningsminister Bertel Haarder. Når nogle kilder skal fortælle om, hvor meget Sander er på udebane i forskningen, gengiver de lille episode, da ministeren i marts 2006 åbnede sit eget "dialogmøde" med alle centrale aktører i universitets- og forskningsverdenen: "Jeg har netop være oppe på DTU for at indvi et nyt horoskop ..." hvilket han dog korrigerede til "... *undskyld, mikroskop*", da han blev mødt af hosten og løftede øjenbryn hos sine embedsmænd på forreste række.

“

Men hvis du snakker fodbold eller elite, så er han med. Så Regeringens tanker om eliteforskning går hen over fodbold ...

Som citatet vidner om, ved Helge Sander ikke ret meget om videnskab og forskning og universiteter. Han var forudsætningsløs, havde ikke engang været forskningsordfører for Venstre, da Statsministeren satte sin ven til at være forskningsminister i 2001. Han er journalist efter den gamle praktikmodel, har aldrig taget en videregående uddannelse.

Embedsmændene udruster ham med talepapirer, som han læser op og han sørger omhyggeligt for at holde sig til det overordnede, når han deltager i debatter. Han er synligt utilpas, når man kommer ned i detaljen, som han derfor overlader til sine embedsmænd.

Grønnegård: Teflon-agtig opførsel

"I modsætning til nogle af sine ministerkolleger undgår han enhver åben debat. Det er en teflon-agtig opførsel. Han går ikke i

Helge Sander på udebane

det negative portræt af ministeren. Nej, han underspiller, for han vil ikke i debat med akademikere med mange ord, siger en anden

(foto: Herning Folkeblad)

FODBOLD OG ELITE OG SANDER. Helge Sander var med til at introducere professionel fodbold i Danmark. Han var bagmanden, da Herning Fremad i 1978 fløj den afdankede engelske VM-stjerne Bobby Moore ind til Fremads kampe. Her ses det store øjeblik, da kontrakten var underskrevet. Men Herning Fremad kom ikke i eliten ...

clinch med nogle. Han svarer ved at gentage almindeligheder eller noget, han har sagt tidligere. Enhvert forsøg på at få en debat eller argumenter preller af på ministeren. Det er utilfredsstillende, for det betyder, at der mangler åbenhed om nogle vigtige reformer, senest fusionsprocessen", mener professor **Jørgen Grønnegaard Christensen**. "Han lukrerer på, at der ikke er megen offentlig interesse om forsknings- og uddannelsesområdet. Ministre for sygehuse eller kommunalreform er tvunget til at argumentere åbent. Her slipper minister Sander alt for let, som bevidst strategi eller fordi han ikke kan gøre det bedre".

Ikke-svar i Folketinget

I Folketinget glider Ministeren af på kontroversielle spørgsmål og giver "ikke-svar" selv på skriftlige spørgsmål, dvs. svarer formelt men udenom sagens kerne, hvilket oppositionspolitikere som **Morten Homann** (SF) eller **Per Clausen** (EL) har erfaret mange tilfælde. Det kan kun lade sig gøre, fordi VK-regeringen er en flertalsregering, der ikke kan blive stemt ned af oppositionen. Men det afspejler også, at ministeren ikke vil ind i indholdsmæssige debatter.

Men politisk er tydeligt, at ministeren

ikke klarer sig igennem på detailkendskab, men fordi han har en klar dagsorden – den superliberale – som søges med stålsat fasthed; her er der ikke plads til nuancer eller dialektiske svinkeæringer.

Man kan snakke fodbold med Sander

Flere kilder nævner Sanders forankring i Midtjylland og hans fodboldfortid. Det joviale er en positiv kvalitet, men nedenunder lurer et negativt skudsmål:

"Helge Sander er en flink mand. Men han ved intet om forskning og universiteter og højere uddannelse. Man kan ikke diskutere det med ham, for han har ikke noget abstraktionsniveau. Men hvis du snakker fodbold eller elite, så er han med. Så Regeringens tanker om eliteforskning går hen over fodbold ...", lyder det sarkastisk fra en kilde, som tilføjer: "Men hvis Sander karakteriseres som fagligt svag, så var undervisningsminister Ulla Tørnæs det i øvrigt i langt højere grad! Hun var rystende usikker, en katastrofe. Med Bertel Haarder har Videnskabsministeriet derimod fået en overlegen modspiller i ressort-kampe".

Sander underspiller

En kilde som har overværet begivenhederne på nærmeste hold, advarer dog mod at

undervurdere Sander:

"Hans personlige venskab med Statsministeren har været med til at bane vejen for, at Regeringen efter mange tilløb endelig forhøjer forskningsbevillingerne i 2007. Det har han været med til at skabe forståelsen for i partitoppen", siger han. "Men det er da rigtigt, at personligt er Sander voldsomt tilbageholdende. Han underspiller sin rolle, for han vil ikke ind og debattere med en akademikere med mange sætninger og ord. Han er præget af en underlegenhedsfølelse – han er helt ukendt med den akademiske verden".

Blandt de ansatte i Videnskabsministeriet er Sander vellidt for sin ligefremme facon, men under pres kan han agere som magtmenneske og politisk opportunist, hvilket gør det svært at være embedsmand, fordi det saglige kan komme i baggrunden. En af hans embedsmænd bløder dog op:

"Nedvurderinger er ikke retfærdige. Det kan godt være, at Sanders stil ikke er så spektakulær. Men når cheferne træder sammen og der skal tages beslutninger, så træder han altså i karakter som en dygtig politiker, der kan skære igennem på de rigtige steder..."

Forskningsverdenens nye

Hvem er politiske drivkræfter og personer, som har gennemført de sidste seks års store reformer: Universitets- og forskningssektoren, erhvervsfolk i toppen af politiker-rådgivningen, flere cigarkasser til nytte-forskning, nedlæggelse af sektorer

Universitetsloven, forskningsreformer og senest fusionsbølgen er ikke noget, som er opfundet af VK-regeringen ud af den blå luft. Det er reformer, som også lurede under den tidligere SR-regering, men som blev blokeret af den radikale regeringspart. Til gengæld blev alle tøjler sluppet, da Fogh Rasmussen-regeringen trådte til i 2001, for her var "den radikale skygge" borte. Der åbnes op for "det nye regime"...

Sådan lyder *en udlægning* af den nyere Danmarkshistorie, som nu kan skrives, bare fem år efter, at "det nye regime" trådte igennem.

Fra 2001 har universitets- og forskningssektoren været udsat for drastiske reformer. Først var der universitetsloven, der indførte større politisk indflydelse (bestyrelser med eksternt flertal og en magtfuld eksternt bestyrelsesformand) og større topstyring (magtfulde rektorer og ledere). Dernæst kom der en ændring for forsknings-rådgivningen, så denne kunne præges af eksterne (erhvervs-) folk. Så kom der en ændring af forskningsråds-systemet, hvor der blev indført flere cigarkasser til nytte for den industri-relaterede innovation. Så flere penge i innovations-systemet, herunder Højteknologifonden. Så nedlæggelse af sektorforsknings-institutioner. Og for alt det andet var afsluttet, blev der sat en fusionsbølge i gang.

Men hvem var drivkræfterne?

FORSKERforum har talt med folk i politiske og forskningsmæssige miljøer for at opspore, hvad og hvem der ligger bag disse års reformer.

Socialdemokratiske forskningsministre banede vejen

Universitetssystemets træghed og konservatisme var i hvert fald et problem, siger flere kilder: "Rektorkollegiet havde låst sig fast i en rolle, som ikke var konstruktiv. Der var lidt for meget 30-års krig over det. Man var imod reformer, og den træghed kunne kun holde til et vist punkt".

I Folketinget var/er der i hvert fald en udbredt skepsis over for forsknings- og universitetssektoren. Politikernes krav om reformer har været motiveret med, at der er "en tillidskrise": Universiteterne lever ikke op til "samfundets krav"; det er ikke gennem-sigtigt hvad de laver; det er ikke synligt nok, hvilken nytte de er til. Selvstyret var måske ikke en hensigtsmæssig styreform. Sådan har "fortællingen" lydt siden starten af 1990'erne.

Socialdemokraterne og Venstre argumenterer: "Vi vil gerne give sektoren penge, men vi stoler ikke på Jer. I har ikke været dygtige nok til at målrette jeres aktiviteter, så nu går vi ind med noget styring. Så kan vi altid

slække igen, når der er tillid", forklarer en kilde, der kender politikernes tankemåde.

Socialdemokraten Frank Jensen (1994-) indførte tankegangen om "noget for noget" (1994-) og Jan Trøjborg (1998-) talte om "kvalitet, nytte og relevans". Man stolede ikke på, at selvstyret blev forvaltet fornuftigt, og mistroen blev forsøgt imødegået af forskersamfundet, der talte om "en ny social robusthed" (Jørgen Søndergaard 2000), en kontrakt mellem forskningen og samfundet, hvor forskningen skal honorere bestemte samfundskrav.

Venstre: Det skal gøre ondt, før det gør godt ...

Da den borgerlige regeringen tog over i december 2001 fik mistroen nok en tak. Statsministeren talte om eksperter og smagsdommere: "Venstre er præget af tankegangen om, at det skal gøre ondt, før det går godt. Da forskersamfundet klagede over nok en dårlig finanslov for nogle år siden, var Statsministerens eneste kommentar da også, at hvis de huler nu, så skal I bare høre, når vi udfolder vores politik..."

I Venstre har forskning ikke fyldt meget. I supersuper-liberalisten Thor Pedersens optik skal den offentlige forskning kun støttes på et minimum. Nogle kilder peger på, at det også har været statsministerens synspunkt indtil for nylig, men at en rejse til Kina (2004), hvor han på nærmeste hold så en kinesisk milliardatsning på forskning som et nødvendigt redskab til erhvervsfremme. Og på den rejse fik han også en anden grille i hovedet: De kinesiske magthavere havde med brutal hånd fusioneret universiteterne.

"Statsministeren blev pludselig en drivkraft i Globaliseringsrådet. Han er tilmed presset af sin 'kontraktspolitik': Ligesom han har lovet skattestop, så har Regeringen jo også lovet af opfylde Barcelonamålet (*at det offentlige skal bidrage med 1 pct. af BNP til forskning inden 2010, red.*). Og løfter er det hans personlige ambition at opfylde - med alle mulige krumspring, det indebærer, fx ved at kontere erhvervsstøtte som 'forskning'...", forklarer en kilde, som deltog i udkanten af Globaliseringsrådet.

Reformspor lå i skuffen

Der var et årelangt forspil til de reformer, som er gennemført efter år 2001. Nogle fortæller, at der måske ikke lå konkrete reformplaner i skuffen i årevis. Men der var "lagt et spor ud". Da Forskningsministeriet blev skabt i 1993 ved udskilning af universiteterne fra Undervisningsministeriet, gik departementchef Knud Larsen straks i gang med at lave planer for, hvordan sektoren kunne styrkes og hvordan ressortområdet kunne styrkes. Ikke at der dermed blev skabt en detaljeret "masterplan", men sporet var lagt.

"Man skal kende embedsmandsystemets enorme inerti og loyalitet for at vide, hvorledes embedsværket bærer historien videre, mens ministre skiftes ud. De sikrer kontinuitet og hukommelsen. Knud Larsens ideer for området var således ikke bare hans personlige holdninger, men nogle der var tilskyndet af politiske vinde. Han havde således opbakning hos den borgerlige opposition, men i høj grad også hos socialdemokraterne Trøjborg og Frank Jensen i Nyrupregeringen 1994-2000", fortæller en kilde.

En af dem, som kom til at bane vejen for reformerne var Forskningskommissionen (sept. 2001), hvor bl.a. Aarhus' nuværende rektor Lauritz Holm-Nielsen var en aktiv idemand. Han foreslog forud, at statens overskud på Nordsø-olien skulle kanaliseres over i forskningsverdenen. Sådan gik det ikke, men nogle af forslagene var internationalt inspireret, forklarer en af dem, som har oversat det udenlandske: "Danmark spejler den internationale tendens, fx OECD-systemet som en konsensusorganisation, hvor forskellige lande udveksler tankegods. EU-systemets rammeprogrammer og konkurrence præger også det danske system. Det kan ses på noget af terminologien: Bottom-up, benchmarking m.m."

Bremset af de radikale

En af venstremanden Knud Larsens visioner var en sammenlægning af RISØ og DTU, som af forskellige grunde aldrig blev til noget. En anden var en styrket ledelse på universitetet. En tredje var en neddrogning af sektorforskningen og en ændring af forskningssystemet. Der kom flere penge i Nyrup-regeringens tid, men Knud Larsen skruede dem sammen så det blev 'forskningspakker' med faste bindinger - tilvæksten kom ikke ud som 'frie midler', som forskerverdenen helst ville have dem!

Men alle strukturreformer strandede på Nyrups regeringspartner, "Den radikale skygge": Radikale undervisningsministre Ole Vig Jensen (RV) bremsede Frank Jensen. Og senere var det Margrethe Vestager (RV), som gjorde S-ministre opmærksomme på, at deres reformlyst ikke ville få radikal støtte i folketingsalen!

Så der blev varmet op til reformer under S-ministrene Frank Jensen og Trøjborg. Så sent som i september 2001 barslede Forskningskommissionen med en lang række forslag, der formentlig var arvegods fra Knud Larsen - og i november 2001 trådte den borgerlige regering til. Og så var ballet åbnet for de reformer, vi kender.

Og Knud Larsen selv? Han var trådt af som departementschef af 'helbredsmæssige årsager'; den reelle grund var, at kemien mellem ham og minister Birte Weiss var elendig og hun var ikke så reformvenlig som Jensen og Trøjborg.

regime

etslov, sektorforskningsnedlæggelser, for forskning og senest fusioner?

Knud Larsens svendestykke: Da DTU afviklede selvstyret

Knud Larsen nåede dog at lave sit svendestykke, som sparkede reformprocessen i gang. Han var bagmanden, da DTU bad Folketinget om en anden styreform. Forskningsministeriet pressede og stressede ledelsen på DTU ved at love fordelagtige økonomiske vilkår (selveje) hvis DTU ville indsende en anmodning om at man ville have nye styrelsesformer (opgive det kollegiale styre). Hvis DTU derimod ikke gik med, var DTUs fremtid usikker.

Knud Larsen holdt ikke helt, hvad han lovede. DTU fik nemlig ikke selveje (men skulle betale leje for halvdelen af bygningerne). Men politikerne fik deres gennembrud, for når DTU brød 'enhedsloven' var vejen åben for reformer (universiteternes selvstyre betød nemlig at de selv skulle anmode om lovændring af styreform). Og med DTU-loven fra 1999 om "Danmarks Erhvervsuniversitet" lavede Knud Larsen fin-skitsen til universitetsloven.

Vejen åben for reformer

Med Knud Larsens afgang skete der et skift, som tilfældigvis blev fulgt op af, at der skete en overførsel af ressourcer og personale (fra Undervisningsministeriet). Og snart efter kom der så et regeringsskifte og den radikale skygge var borte:

"Der kommer en liberal regering, som tror meget på markedskræfterne. Og banen er åben for reformer. Tilfældigvis følger der et nyt embedskorps med, som ikke ved så meget om forskning, men som kan overtage Knud Larsens arvegods, fx større målretning af forskningsmidlerne", forklarer en embedsmand, som ikke længere er i systemet.

En aktør i forskningspolitikken tilføjer: "Der skete et politisk og forvaltningsmæssigt skifte. Professionelle karriere-embedsmænd som ikke har særlig forstand på forskning tog over, det saglige kom i baggrunden. Der er ikke længere nogle til at sige politikere imod. Det giver stor magt til Finansministeriets økonomi-tænkning - og til lobbyister i Dansk Industri..."

Visionerne: Anders Fogh og Haarder

Statsministeren ved ikke så meget om forskning, viste detaildiskussioner i Globaliseringsrådet. Men Statsministeren har de overordnede visioner – det superliberale projekt – og er en mand med orden i tingene. Han havde sin masterplan klar og kunne læne sig op ad de skriftlige oplæg, som var udarbejdet af embedsmænd. Disse oplæg var der "dialog" om i rådet, en nøje skemalagt gennemgang som blev overholdt på minuttet, og som stort set blev det endelige produkt.

Bertel Haarder hypper da også sine kæpheste, som når sektorforskningen

skal nedlægges, og når DPU skal være et redskab for Haarders folkeskoler. Men hans helt overordnede fingeraftryk er måske ideologisk: Han er superliberalist og mener oprigtigt, at man får mest ud af offentlige penge i åben konkurrence. Dermed er han også en varm fortaler for "konkurrenceudsættelse" af forskningsmidler blandt forskere og forskningsmiljøer.

Haarder og Fogh kan ikke fordrage samfundsvidenskab

Regeringens forskningsstrategi 'Fra tanke til faktura' handler om, at forskning, udvikling og innovation skal sikre dansk vækst og velfærd i fremtiden. Forskernes tanker skal føre til fakturerbare resultater, der kan omsættes i arbejdspladser og nye produkter, og de naturvidenskabelige og tekniske forskningsfelter er de centrale satsningsområder.

Det er en tankefigur, hvor forskningspolitik bliver til teknologipolitik, dvs. at forskning er noget som kan opfinde nye dimser, som kan produceres og sælges af dansk erhvervsliv. Tilvækst sker i virksomhederne, og opfindelser og innovation med samfundsnytte sker især i naturvidenskab og teknisk videnskab. "Den tankefigur bliver ikke bedre af, at Bertel Haarder og Statsministeren kan ikke fordrage samfundsvidenskab; de har begge taget samfundsvidenskabelige uddannelser på Århus Universitet og har åbenbart dårlige oplevelser derfra", tilføjer en universitetskilde.

Innovationstankegangen blev udfoldet i Globaliseringsrådets arbejde, hvor det erhvervsrelaterede hele tiden var i fokus.

Interesseorganisationernes signaler og accept

Reformer kommer ikke ned fra himlen, men er resultat af langvarige processer. Som en vigtig del indgår, at reformer *italesættes*, mere drastiske forslag introduceres som *ideer* som offentligheden får tid til at forberede sig på. Samtidig ligger der en stor signalværdi i sådanne prøveballoner – for afsenderen kan hermed signalere *en accept*, som er vigtig for det politiske system.

Som opvarmning til universitetsreformen indgik således, at arbejdsgiverne i Dansk Industri og lønmodtagerne i CO-metal i 1999 meldte fælles ud med, at universitetsbestyrelser og stærke topledere måske var en god ide på universiteterne. Det var et signal om, at arbejdsmarkedets parter stod bag reformerne.

Senere i oktober 2001 meldte Akademikernes Centralorganisation på lignende vis ud med, at de støttede reformer – på trods af deres universitetsmedlemmers interesser. Men ACs accept af reformer var et signal til politikerne om, at politikerne bare kunne gå i gang.

SÅ GODE VENNER VAR DE. Der blev først lukket op for de store universitets- og forskningsreformer efter at den borgerlige regering trådte til i 2001. Socialdemokraterne ville gerne have gjort det tidligere, men den radikale regeringspartner blokerede. Her poserer undervisningsminister Margrethe Vestager og forskningsminister Birte Weiss - men kilder fortæller, at stemningen mellem de to parter var iskold ...

Den stærke lobbyist: DIs rolle

I de politiske processer spiller lobbyisme en underkendt rolle. Konspiratoriske tunger hviskede således, at centrale oplæg, som blev udgivet i Regeringens navn, i virkeligheden var forfattet hos arbejdsgiverne i Dansk Industri (som er Danmarks mest professionelle lobbyist-organisation).

Kilder tæt på Globaliseringsrådet fortæller, at der var et påfaldende ide-sammenfald mellem DIs interesser og erhvervspolitik – og så de oplæg, som blev fremlagt i Globaliseringsrådet. DIs dagsordener, som blev kørt af i offentligheden af DIs forskningskonsulent Charlotte Rønhof, handlede om, at flere offentlige forskningsmidler skal ud i konkurrence, forskere skal tvinges til samfinansiering med industrien, studieforsinkelser skal koste studenternes penge. Alle disse dagsordener m.fl. prægede Globaliseringsrådet.

Det er dog umuligt at bevise den direkte forbindelse mellem DI og regeringen. FORSKERforum søgte aktindsigt, men den afslørede ingen særlige politik-papirer oversendt fra DI; kun høfligheds-udvekslinger mellem Statsministeren og DI-formand Hans Skov Christensen: "Kære Anders. Tak for vores sidste møde..."

Artiklen er baseret på samtaler med centrale aktører, som alle har bedt om anonymitet.

I næste nummer ses der på embedsmændenes roller: "Edderkoppene bag det nye regime"

Demotiverende fusionscirkus

Hvorfor går vi ikke på barrikaderne og i samlet flok til Christiansborg? Måske fordi vi er blevet nogle elendige slavesjæle, måske også fordi eksempelvis det aktuelle sammenlægningscirkus på universiteter og sektorforskningsinstitutioner virker fuldstændigt absurd?

Hele fusionskonceptet virker uendelig gammeldags. Det som får forskningssamarbejde til at blomstre er fælles projekter med perspektiv og penge. I stedet vil Regeringen

lægge enheder sammen organisatorisk uden ekstra penge, hvilket vil medføre nedskæringer i de faste bevillinger til forskningen. Det er virkelig demotiverende og et elendigt fundament for en ny institution. Vi prøvede det, da Danmarks Fødevarerforskning blev oprettet. Derudover er det først gået op for Videnskabsministeriet, efter at man havde sat processen i gang, at sektorforskningsinstitutionerne har nogle særlige forpligtelser med hensyn til rådgivning og beredskab, som

passer elendigt ind i en universitetsstruktur.

Hvis Folketinget ikke stopper dette ressourcetilskud, må man dels sørge for midler, der kan dække omkostningerne ved sammenlægningen - ellers bliver de første tiltag fyringsrunder - dels udbyde forskningspenge, der favoriserer projekter mellem de nye parter inden for de nye institutioner.

Charlotte Madsen, dyrlæge og seniorforsker, Danmarks Fødevarerforskning

Akademisk boykot af Israel?

Der foreslås en boykot af israelske akademikere i septembers FORSKERforum. Den stærkt følelsesladede og polemiske artikel er skrevet af en palæstinensisk lektor i sociologi. Stilen og det enøjede politiske perspektiv er forståeligt når man som skribent selv er en del af en konflikt. Men jeg

kan ikke helt gennemskue Forskerforums formål med at bringe artiklen. Er det at vise at selv en lektor i sociologi under pressede forhold kan miste sit akademiske overblik og antage ekstreme synspunkter? I så fald havde en kommentar været på sin plads. Eller har Forskerforum taget parti i den israelsk-pa-

læstinensiske konflikt og mener at en boykot af Israels akademikere er et fornuftigt skridt hen mod en løsning af konflikten?

Anders Højen, Ph.d., lektor, SDU

Mellemuddannelser er ikke fjenden

På FORSKERforums hjemmeside var der i anledning af Regeringens finanslovsforslag en note "FL med mange løse spørgsmål" (30.8), hvor der bl.a. stod: "Men vil undervisningsminister Bertel Haarder sætte sig på penge til sine mellemuddannelser (cvu-systemet og erhvervsuddannelserne) - og dermed forhindre, at taksameter-taksterne på universiteterne får et mærkbart løft? (Taksterne er faldet med 10 procent de seneste 10 år, svarende til ca. 500 millioner årligt, påpeger Rektorkollegiet)."

Fint nok, jagtsæsonen for Bertel Haarder er for min skyld hele året. Men det irriterer mig, at man samtidig bruger lejligheden til en god gammeldags gang social closure. Der er os "universiteterne" og så er der det der er "mellemuddannelsesniveau". Men hvornår går det op for FORSKERforum, at de mellemlange videregående uddannelser ikke er fjenden?

Retorikken i artiklen prøver ikke alene at fastholde et modsætningsforhold som ikke

er reelt. Det er også med til at cementere det billede, som regeringen gerne vil skabe af, at den offentlige økonomi stort set er et nulsums system, med undtagen af små globaliseringslunser, som vi så kan slås om.

Realiteten er, at universiteterne og MVU sektoren er to store uddannelsessystemer, som i disse år bliver mere og mere forbundne og skal udbygge det samarbejde, som heldigvis allerede findes nogen steder.

Det er også for en stor del mennesker med samme typer uddannelse, ofte uddannet sammen, som befolker de to sektorer, vi er sågar medlemmer af den samme fagforening, ja endda den samme sektor inden for denne fagforening.

Alligevel oplever jeg jævnlige, at MVU-sektoren i forskerforum bliver set som en af fjenderne.

Jeg frygter FORSKERforums retoriske udfald, når det går op for bladet, at - en række institutioner allerede har fået lov til at kalde sig University Colleges,

- der i de kommende år bliver skabt en række store og formodentlig slagkraftige professionshøjskoler (eller kommer de til at hedde professions-universiteter), - det bliver svært eksklusivt at fastholde forskningsbegrebet som noget man laver på universiteter og forskningsinstitutioner - meget tyder på at disse nye institutioner får lov til at udbyde visse former for masteruddannelser.

Lad nu være med at være med til at bygge fjendebilleder op, jeg tror kun vi kan skabe en stærk uddannelses- og forskningssektor ved at samarbejde, ikke mindst samarbejde om flere økonomiske midler til alle.

Anders Hamming, Lektor ved CVU Vest (UC Vest), næstformand for DMs landsklub for Seminarie/CVU undervisere.

Debat- eller læserbreve

er velkomne i FORSKERforum. Gør det kort og præcist - højst 1000 tegn, som i det engelske ugemagasin THES

Send det til joe@dm.dk mrk. "Læserbrev"

How free are we?

It seems to me — and indeed is my experience — that although there remains considerable freedom of expression in British universities the one aspect of the world that is beyond criticism (let alone resistance) is the managerial culture and practice in UK universities. To criticise this is to be "uncooperative" or "uncollegial". Indeed, refusing to take part in some of the idiocies of this culture is very difficult. The "silence" of academics is less about particular ideas than it is about the emergent practice of university management.

Mary Evans
Kent University

Helge Sander på eksotisk weekend

Historiens vingesus på en havnekaj på Azorerne, hed det i svulstige presse-reportager fra Galathea.
Men hvad skulle Sander egentlig derude ...

Galathea-ekspeditionen fik midt i september sit første ministerbesøg, da vores videnskabsminister Helge Sander tog på fire dages forlænget arbejdsweekend til Azorerne.

Så da ekspeditionsrigsskibet Vædderen mandag morgen 18. september lagde til i Ponta Delgada stod ministeren på kajen sammen med kammerherre Søren Haslund-Christensen, formand for Dansk Ekspeditionsfond, der har rejst ca. 180 millioner kr. til det store projekt – heraf 80-90 millioner kr. gennem Sanders ministerium.

Og de var tilfredse med resultatet:

”Da skibet kom ind i havnen gav Haslund og jeg hinanden hånden og sagde tillykke,” fortalte Sander ved et pressemøde på kajområdet, ifølge Berlingske Tidende.

”Vi kunne mærke historiens vingesus helt fra den første ekspedition i 1845,” sagde han ifølge Jyllands-Posten.

Sander havde et hårdt program på sin ø-weekend. Han fløj fra Danmark allerede klokken fire morgen lørdag, og nåede samme dag at besøge et dansk forskningsprojekt på øerne, hvor forskere fra DMU i samarbejde med lokale undersøger bio-diversiteten i en række vulkanske søer. Der også er en af de vigtigste turistattraktioner dernede.

Spektakulær sø-visit

Projektet kaldes et Galathea-projekt, selv om forskerne ikke har noget med skibet at gøre. Men de var glade for at få besøg:

”I dag havde vi den meget store fornøjelse at få besøg af videnskabsminister Helge Sander og hans følge bestående af ministersekretær, konsul og ambassadører. Det var vi meget glade for! Det er en meget stor ære som et af de første Galathea projekter at få besøg af en minister, som både er oprigtigt engageret, nærværende og spørgende,” hedder det på DMU’s hjemmeside:

”Vi hentede ministeren på Hotel Marina Atlantico. Herefter forlod vi Ponta Delgada i kortage og kørte igennem det azoriske bjerglandskab til kratersøen Lagoa Verde i Sao Miquels vestlige del. (...) Der blev stoppet flere gange undervejs ved de spektakulære søer. Her fortsatte samtalerne intenst og spørgsmålene om søforskning og forventninger til såvel nutidige som fremtidige forskningsprojekter.”

Søndag holdt Sander fri

Søndag holdt Helge Sander fri fra de officielle pligter, før han mandag morgen tog imod Vædderen. Videnskabsministeren mødtes også med repræsentanter for den lokale regering og var mandag aften vært ved en festmiddag for lokale dignitarer – herunder øernes politiske nummer et, statssekretær Vasco Cordeiro - foruden udvalgte medlemmer af Galathea-ekspeditionen.

”Azorerne hævder sig stadigt stærkere internationalt set, ikke alene som turistmål,

en tidlig mandag morgen på en tom havnekaj hilste videnskabsminister Helge Sander på Vædderens kaptajn Schmidt, mens Galathea's første togtleder, professor Minik Rosing suger det store øjeblik til sig ...

men også på en række andre områder, som for eksempel videnskabelige undersøgelser,” sagde Vasco Cordeiro til lokale medier efter mødet..

Anders Lund Madsen: "En sejlede børnefødselsdag

Blandt de udvalgte til Helge Sanders festmiddag var *ikke* mediekloven **Anders Lund Madsen**, som er med på ekspeditions-skibet Vædderen for Jyllands-Posten, og som efterfølgende – i rollen som den klassiske hofnar – hævned sig ved at ironisere over ekspeditionen. Det gjorde han i nogle bagsidehistorier, hvor det fremgår, at Madsen har fået *kuller* af et mærkværdigt projekt:

”Hvis sandheden skal frem – og De har krav på at vide det her, for det er Dem der betaler for vores lille sejlede børnefødselsdag herude i Atlanten – så var der ikke nogen på kajen i Ponta Delgada, da vi lagde til kaj mandag morgen. Jo der var to gadefejere, som til fulde opfyldte deres jobbeskrivelse. Så var der en brandmand i en brandbil...”

Ikke mindst *formidlingen* har Madsen et godt øje til. Han mener, at det der foregår ombord, dybest set er kedeligt ud fra et formidlingsmæssigt synspunkt. Ikke mindst forskningen.

Der er for lidt at skrive om.

”Det vildeste forskningsmæssige sus på turen fra Nuuk til Azorerne var, da gummibåden Lillebror søndag eftermiddag sejlede ud for at optage undersøisk baggrundsstøj en sømil væk fra skibet. Så lå de der. Med undervandsmikrofonerne nede i vandet. En halv time hist og en halv time pist og så en ekstra for en sikkerheds skyld. De skal med hele vejen rundt, og formålet er at indsamle

en stor mængde lyd af... ingenting,” skrev Anders Lund Madsen.

Ministerbesøg har høj symbolværdi

Helge Sanders besøg hos Galathea på Azorerne var på mange måder nyttigt, forklarer ministersekretær **Birgitte Hagelskjær-Nielsen**, som også var med på turen:

”Hele den store Galathea-ekspedition foregår jo i VTU’s regi i samarbejde med Dansk Ekspeditionsfond, og ved så store indsatser er det vigtigt at den øverste mand i ministeriet også personligt viser sin interesse.”

Heller ikke møder og middagen med repræsentanter for den lokale regering skal undervurderes:

”Der ligger en stor symbolværdi i at mødes med de lokale, man har samarbejdet med. Og det var jo på højt niveau, når statssekretæren var med. Hvor vigtigt den slags er, kan de forklare dig alt om i Udenrigsministeriet”, forklarer ministersekretæren.

Helge Sander nåede hjem tirsdag aften.

Haarder med i 10 dage

Næsten ministerbesøg på Galathea bliver i Ghana, hvor undervisningsminister Bertel Haarder 5. oktober ifølge planen går ombord på skibet og sejler med i 10 dage. Haarder bliver den næste i rækken af honoratiore, der optræder som ekspeditionsledere for projektet. Hans kvalifikation er, at han som barn drømte om at deltage i Galathea2.

Helge Sander skal ikke være ekspeditionsleder på noget tidspunkt.

jø

Pseudo-begivenhed

Galathea-dækning er petit-stof uden reel nyheds- eller informationsværdi
– og så lidt nichestof om forskning ...

(foto: S.ampixi/Richard Sylvestersen)

DRAMA I DYBET: Søopmåler Morten Sølvsten bruger – forgæves – nogle timer på et lede efter spor fra skibet Hans Hedtoft, der forliste syd for Grønland. Ekspeditionens hidtil mest vellykkede pseudo-historie, der nåede i morgenradioavisen og masser af avisomtale.

Tag en masse petit-stof, bland det med lidt forskningsformidling og tilsæt nogle solide pseudo-historier som den om jagten på det forsvundne Grønlands-skib Hans Hedtoft.

Så har man et billede af den hidtidige mediedækning af den 180 millioner kroner dyre Galathea-ekspedition, der skal være med til at skabe opmærksomhed om især den naturvidenskabelige forskning.

FORSKERforum bad adjunkt, ph.d. **Mark Ørsten** fra journalistik på Roskilde Universitet om at følge mediernes dækning af Galathea ekspedition den første måneds tid. Og han hæfter sig blandt ved den voldsomme mængde af petit-stof uden reel nyheds- eller informationsværdi:

”I dag har man for eksempel historien om, at kantinen på Vædderen har fået en *smiley*. Og tidligere har vi kunnet læse om journalisterens opholdsstue, der var så beskidt, at de fik besked om at gøre ordentligt rent. Vi har fået historier om bingo-spil ombord, og vi har haft historien om, at der ikke kommer til at mangle øl, fordi der er 10.000 øl med ombord, som man kan dele ud som gaver – eller noget i den retning.”

Stilen: Eventyrets naive begejstring

”Medierne behandler ekspeditionen som om det var et eventyr og reportagerne er skrevet med opdagelsesrejsens naive begejstring, så det meste bliver petithistorier,” siger Mark Ørsten.

Tre store morgenaviser har journalister med ombord, og derfor er der ifølge Mark Ørsten tale om en enestående dækning af en mindre begivenhed:

”Man kan spørge sig selv, hvad det skal gøre godt for? Jeg tror, det hænger sammen med, at Galathea egner sig så godt til internettet. Medierne er ved at

omstille sig til nettet, og de bruger Galathea til at teste formen for at se, hvor langt man kan komme. Der er tale om en netsatsning, hvor de blander artikler, billeder, video med blogs. Men meget er ret privat. For eksempel kan man læse en blog fra en skolepige, der er sur over at hun ikke kan nå at komme til en fest, fordi skibet lægger for sent til kaj.”

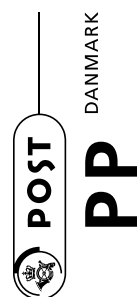
Forskningsstof har der også været. Men det er nichestof og ikke nemt, fordi det ”jo er svært at formidle naturvidenskabelig forskning live” – men der har været en række baggrundsartikler om forskningsprojekterne.

Pseudobegivenhed: At lede efter forlist skib

Hertil kommer de deciderede pseudonyheder, som Jyllands-Postens forside om at Galathea ville lede efter vraget om af Grønlandsskibet Hans Hedtoft, der forsvandt i januar 1959. Nyheden gik videre til radioavisen, men historien i sig selv var rungende hul.

”Først fremgår det, at de vil bruge noget avanceret lytteudstyr til at lede efter vraget. Men dagen efter står der så, at det ekkolod de havde, ikke var særlig velegnet til opgaven, og at skibet i øvrigt skulle skynde sig gennem to lavtryk for at nå frem til Azorerne. Og at man mindst skulle bruge en måneds tid og en miniundervandsbåd til ti millioner kroner, hvis man skulle gøre sig håb om at finde skibet. Det er ikke seriøst.

Man har skabt det her kæmpe *mediehul* med forventninger til, at der skal ske noget nyt og spændende. Og for at levere varen er man så nødt til at opfinde den slags historier.”

Maskinel magasinpost
ID-nr. 42026

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Ændringer vedr. abonnement
ring venligst: 38156676